

Päiväkodin yhteistyötahoja perheen tukemiseen ja auttamiseen



Andersson, Tarja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Tikkurila

Päiväkodin yhteistyötahoja perheen tukemiseen ja auttamiseen

Tarja Andersson
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu 2010

Tarja Andersson

Päiväkodin yhteistyötahoja perheen tukemiseen ja auttamiseen

Vuosi 2010

Sivumäärä 50

Opinnäytetyöni perusteena on päiväkodin henkilökunnan halu saada lisää tietoutta käytössään olevista yhteistyötahoista sekä heidän toimintatavoista. Henkilökunnalla on ollut vaikeuksia tietää mihin tahoon ollaan yhteydessä kussakin tapauksessa. Opinnäytetyöni on tarkoitus selvittää yhteistyötahojen nimiä ja toimintamalleja sekä kartoittaa päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyötä.

Opinnäytetyöni käsittelee aluksi sitä, minkälainen paikka päiväkotina on toimintaympäristönä. Siinä käyn läpi henkilökuntaa, varhaiskasvatussuunnitelmaa eli Vasua, vanhempainiltakäytänteitä ja henkilökunnan työnohjausta. Olen kartoittanut päivähoidolla käytössä olevia yhteistyötahoja ja sitä kuinka näihin yhteistyötahoihin ollaan yhteydessä. Opinnäytetyön tuotoksena on opas, jonka tarkoitus on helpottaa yhteydenottoa eri tahoihin. Se sisältää päivähoidolle tärkeiden yhteistyötahojen yhteystiedot ja kuvauksen toiminnasta.

Päivähoidolla on tärkeä osuus puuttua huolen varhaisessa vaiheessa. Henkilökunnan tehtävänä on yhdessä vanhempien kanssa kartoittaa lapsen tilannetta. Keskustelun avulla voidaan selvittää huolen suuruutta ja sitä, mitä asian parantamiseksi on jo tehty. Käsitellen varhaista puuttumista huolen puheeksiottamisen, huolen konkretisoinnin, valmistautumisen huolen puheeksiottamiseen ja huolen vyöhykkeistö osioissa. Tekemäni oppaan avulla, johon kerätty tieto käsittelee peruspalvelujen toiminnan, henkilökunnan on tarkoitus helpommin hahmottaa, mihin tahoon olisi mahdollista olla yhteydessä seuraavaksi.

Uuden lastensuojelulain mukaan kaikki peruspalvelujen piiriin kuuluvat tukitoimet tulee olla hyödynnetty, ennen kuin voidaan edes ajatella lapsen huostaanottoa. Lastensuojeluosioissa käsitellään lastensuojeluasiakkuuden alkamista, uuden lastensuojelulain tuomia muutoksia sekä perehdytään päivähoidon ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön.

Olen tehnyt yhteistyötä oman alueemme lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa esittämällä hänelle kysymyksiä opinnäytetyötäni varten päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöstä.

Lastensuojelun antama konsultaatioapu on tärkeä yhteistyömuoto päiväkodille. Työntekijä voi konsultoida lastensuojelun työntekijää mainitsematta lapsen nimeä. Lastensuojelun työntekijä päättää konsultoinnin yhteydessä onko huoli sellainen, että siihen täytyy heti puuttua.

Päiväkodeilla on käytössään paljon yhteistyötahoja, joita riittävän ajoissa konsultoimalla ja heidän kanssaan yhteistyötä tekemällä lapselle ja perheelle on mahdollista saada apua. Henkilökunnalla täytyy olla uskallusta puuttua asioihin, jos tulee tunne, että kaikki ei ole hyvin. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyön kehittyessä myös kynnys konsultointiavun pyytämiseen madaltuu.

Avainsanat: Päiväkotina, yhteistyö, huoli, puuttuminen, lastensuojelu, lastensuojelulaki

Tarja Andersson

For support and help - co-operation partners of a day care center

Year 2010

Pages 50

This thesis was based on the desire of day care personnel to be more aware of their partner organizations and their practices. The staff had found it difficult to know whom to contact in different situations. The purpose of the thesis was to clarify the names of the collaborating institutions and their policies, and to map out the co-operation between day care and child protection.

First, the day care environment is elaborated in the thesis with such elements as the staff, early childhood education plan, called Vasu, parents' evening practice, and staff supervision and facilitation. Also, the collaborating institutions available for day care and the procedures of contact have been mapped out. The thesis resulted in a guide whose purpose is to make contacting various parties easier. It contains the contact information of institutions important for day care and description of their operations.

The day care has an important role to address concerns at an early stage. The staff is responsible, together with parents, to identify the child's situation. Discussion will help clarify the extent of the concerns and to see what has already been done to improve the matter. The themes of early intervention, addressing concerns and concretizing them, preparing for discussion of concerns and categorizing them are included in the thesis. The guide included contains information to help the staff to perceive whom to contact next.

According to the new child protection law, all the basic services are to be utilized before we can even think about taking a child into care. The child welfare part of the thesis deals with the beginning phase of child protection process, changes of child protection and the co-operation between day care and child protection. To complete this part, a social worker has been interviewed for professional views on day care and child protection co-operation.

Consultation support available from child welfare is important for kindergartens. The employee can consult a child protection worker without having to mention the name of the child. Child protection employee decides whether the concern is such that immediate intervention is required. Kindergartens have many co-operation partners, and contacting these at an early stage and cooperating with them makes it possible for the child and the family to get help. The staff must have the courage to intervene if they have a feeling that all is not well. The development of co-operation between day care and child protection also makes contacting the organizations easier.

Keywords: Day care, cooperation, concern, lack of child protection, child welfare

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	7
3	PÄIVÄKOTI TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	8
3.1	Henkilökunta	9
3.2	Varhaiskasvatussuunnitelma eli Vasu LÄHTEITÄ	9
3.3	Vanhempainillat	10
3.4	Koulutus ja työnohjaus	11
3.5	Yhteistyötahot	12
4	VARHAINEN PUUTTUMINEN PÄIVÄHOIDOSSA	15
4.1	Huolen puheeksiottaminen	16
4.2	Valmistautuminen puheeksiottamiseen	17
4.3	Huolen vyöhykkeistö	18
5	LASTENSUOJELU YHTEISTYÖTAHONA	20
5.1	Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö.....	20
5.2	Lastensuojelun konsultaatioapu	21
5.3	Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen	22
5.4	Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	23
5.4.1	Päiväkoti lastensuojelun tukitoimena	25
5.5	Uuden lastensuojelulain velvoitteita	27
6	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET	35
	LIITTEET.....	36
	Liite 1 Haastattelukysymykset.....	36
	Liite 2 Opas päiväkodin henkilökunnalle Länsimäki- Rajakylä-alueella.....	37

1 JOHDANTO

Aihe opinnäytetyöhöni muotoutui siltä pohjalta, että olen itse työskennellyt yli 20 vuotta eri päiväkodeissa Vantaalla, viimeisimmässä nyt noin seitsemän vuotta ja työssäni lastentarhanopettajana olen huomannut päiväkodin henkilökunnalla olevan puutteita tiedoissa, kuinka toimia eri yhteistyötahojen kanssa ja keitä nämä yhteistyötahot ovat. Myös se, kuinka huoleen puututaan riittävän varhaisessa vaiheessa on askarruttanut henkilökuntaa. Päiväkotityötä tehdessä törmää aika ajoin huolta aiheuttaviin asioihin. Niitä voivat olla lapsen poikkeuksellinen käyttäytyminen, joka ilmenee esimerkiksi levottomuutena tai syrjään vetäytymisenä tai vanhempien jaksaminen. Huolen vyöhykkeistöä apuna käyttäen huolen suuruutta sekä mahdollisuuksia lapsen auttamiseen voidaan arvioida.

Tarkoitus olisi, että peruspalveluiden turvin ja niihin perheitä ohjaamalla pystyisimme turvaamaan ensisijaisesti lasten ja perheiden tarpeet. Päiväkodilla tulisi olla hyvät tiedot yhteistyötahoista, joihin ollaan yhteydessä, kun jokin asia askarruttaa lapsessa. Yhteistyökykyisyys on tärkeä ominaisuus toimiessamme lapsen ja perheen hyväksi. Opinnäytetyöni sisältää päiväkodin esittelyn toimintaympäristönä sekä lastensuojeluosiossa käydään läpi lastensuojeluilmoituskäytänteitä ja päiväkodin ja lastensuojelun välistä yhteistyötä. Lapsen tilanteen ollessa sellainen, etteivät päiväkodin itsensä keinot auta lasta ja perhettä selviytymään päiväkotikonultoi lastensuojelua. Silloin lastensuojelun työntekijä arvioi lapsen tilannetta ja tekee päätöksen, että vaatiiko se lastensuojelun puuttumista.

Työtäni ohjaa kiinnostukseni siihen, mitä tukitoimia päivähoitolla on käytössä auttaakseen lapsen ja perheen arjen sujumista silloin, kun se ei suju ihan ongelmitta. Olen hankkinut tietoa mahdollisista yhteistyötahoista, joihin voimme olla yhteydessä tarpeen tullen. Jo pelkkä tietoisuus siitä, että voidaan olla yhteydessä toiseen, oman alansa asiantuntijaan, konsultointimieheeseen luo turvaa päiväkotityölle. Konsultoidessa eri yhteistyötahoja työntekijän huoli ryhmän lapsesta voidaan jakaa, eikä työntekijä jää yksin huolensa kanssa. Näin on mahdollista toimia moniammatillisesti yhteistyössä ja saada lapselle ja perheelle paras mahdollinen apu.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni teen päiväkotiin ja työ on työelämälähtöinen, oman ammattitaidon lisäämiseen ja koko henkilökunnan osaamiseen liittyvä kehittämishanke. Esimieheni, joka toimii työelämäohjaajanani, on osallistunut jossain määrin myös työn suunnitteluun. Hän on pyynnöstäni miettinyt joitain kysymyksiä lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelua varten. Pyydettyäessä hän on opastanut minua antamalla työhöni vinkkejä.

Opinnäytetyöni tarkoitus on saada päiväkotiin lisää tietoutta siitä, miten toimitaan, kun henkilökunta kokee, etteivät asiat ole hyvin jollain lapsella. Teoria koostuu enimmäkseen siitä, miten huoleen puututaan, eikä niinkään siitä, mitä huolenaiheet ovat ja mistä ne johtuvat. En käsittele työssäni lasten ikätason mukaista kehittymistä tai kasvatuksellista toimintaa. Kasvattajan on tiedettävä lapsen ikätason mukaisesta kehittymisestä ja lapsen persoonallisista piirteistä ja tavoista, jotta voi havaita jotain huolestuttavaa. Niihin seikkoihin en paneudu tässä työssä. Työssäni tarjotaan keinoja havaita huoli, tarttua huoleen ja tehdä huolen eteen jotain.

Esittelemäni yhteistyötahot ja toimintamallit ovat tapa ennaltaehkäistä lastensuojelun tarvetta puuttua perheen elämään. Opinnäytetyön tarkoitus on myös selventää päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyömuotoja ja kartoittaa lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelun ja muun teoriatiedon avulla, miten lastensuojelussa toivotaan päiväkodin toimivan huolutilanteissa. Tarpeellinen tieto henkilökunnalle on se, että miten heidän pitää konkreettisesti toimia, kun huoli lapsesta on kasvanut niin suureksi, etteivät omat resurssit riitä sen pienentämiseen.

Opinnäytetyön tuotoksena teen pienen oppaan työntekijöille. Opas sisältää alueemme sosiaali- ja terveystalvelujen ajantasalla olevat puhelinnumerot ja osoitteet. Näin henkilökunnan on helpompi olla yhteydessä eri tahoihin, joiden kanssa tehdään tai tullaan tekemään yhteistyötä. Oppaaseen olen kerännyt myös lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden virka-aikaiset ja virka-ajan jälkeiset yhteystiedot sekä kriisikeskuksen yhteystiedot. Oppaassa on tietoa siitä, milloin tai missä tapauksessa tahoja olisi hyvä konsultoida ja mitä palvelua kukin taho tarjoaa.

Opinnäytetyöni kysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kysymykset:

1. Millaisia keinoja päiväkodilla on toimia henkilökunnan ollessa huolissaan lapsen hyvinvoinnista?
2. Mitä yhteistyötahoja päiväkodilla on käytössä lapsen tukitoimiksi?
3. Miten lastensuojelun kanssa tehdään yhteistyötä? Miten lastensuojeluilmoitus tehdään?

3 PÄIVÄKOTI TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoitoon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea hänen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatustaan. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoitoon tulee tukea kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.” (Laki lasten päivähoitosta 2a§. (25.3.1983/304)).

Päiväkodilla tarkoitetaan paikkaa, joka on osa laitoksessa tapahtuvaa lasten varhaiskasvatus- ja päivähoitojärjestelmää. Päiväkodin tarkoitus on tarjota lapsille ja lapsiperheille riittävän laadukas kasvu- ja kehitysympäristö. Päiväkodin henkilökunta toimii yhdessä perheiden kanssa, vaalien kasvatuskumppanuutta lasta koskevien asioiden hoidossa ja neuvotteluissa. Kasvatuskumppanuus on henkilökunnan ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus on henkilökunnan ja vanhempien tasavertaista vuorovaikutusta. (Kaskela & Kekkonen, 2007:11.)

Päiväkoti tarjoaa lastenhoitoa silloin, kuin vanhemmat ovat työssä tai koulussa tai ovat muutoin itse estyneet hoitamasta lastaan jonkin perustellun syyn takia. Joskus päiväkotipaikka myönnetään lapselle lastensuojelun tukitoimena. Avohuollon tukitoimena järjestetyn päivähoitopaikan tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä. Sen tarkoitus on myös tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskykyä- ja mahdollisuuksia. (Taskinen, 2008:41.)

Oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan on ollut alle kolmevuotiailla lapsilla vuodesta 1990 ja vuonna 1996 oikeus laajennettiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä. Oikeus maksuttomaan esiopetukseen toteutettiin vuonna 2000. Varhaiskasvatuksella on hoidollisia, kasvatuksellisia ja opetuksellisia tavoitteita ja se on osa elinikäistä oppimista, jolla pyritään vahvistamaan lasten elämänhallintaa. (Työryhmämuistioita 2003:11.)

Laadukas ja turvallinen päivähoitojärjestelmä on suomalaisen yhteiskunnan tärkeimpiä palvelujärjestelmiä. Laadukas päivähoito kasvattaa pärjääviä nuoria ja myöhemmin aikuisia. Sen avulla voidaan tukea perheitä kasvatustyössä, jonka myötä suuremmalla osalla lapsia on

mahdollisuudet kasvaa sosiaalisesti ja emotionaalisesti tasapainoisiksi, terveiksi aikuisiksi. (Suominen, 2006.)

3.1 Henkilökunta

Päiväkodissa on osaava ja ammattitaitoinen henkilökunta. Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö. Olennaista on, että koko kasvatusyhteisöllä on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. (Stakes, 2005:11.) Päiväkodeissa työskentelee useimmiten päiväkodin johtaja, lastentarhanopettajia, lastenhoitajia, avustajia, laitoshuoltaja ja keittiössä emäntä. Työntekijät ovat yleensä koulutusmyönteisiä.

Päivähoidon henkilökunta käy keskustelua vanhempien kanssa sekä lakisääteisesti, että tarvittaessa. Tuonti- ja hakutilanteissa keskustellaan ja tiedotetaan asioista pikaisesti, mieltä painavalle asialle varataan kalenterista aika ja keskustellaan siitä kaikessa rauhassa. Hoidon sujumisen ja asioiden ajan tasalla pysymisen takia päivittäiset keskustelut ovat tärkeitä. Näin ehkäistään myös sitä, ettei ongelmista tulisi liian suuria ja niihin voisi puuttua heti. Joskus tilanteita on hyvä jäädä seuraamaan.

3.2 Varhaiskasvatussuunnitelma eli Vasu

Aloituskeskustelulla on perinteinen tapa aloittaa päivähoito ja se käydään useimmiten päiväkodissa, mutta joskus harvoin myös lapsen kotona. Useimmin päiväkodeissa ei ole käytäntönä mennä lapsen kotiin. Aloituksen keskusteluun tekee päivähoiton henkilökunta ja siinä vanhemmilla on tilaisuus puhua omasta lapsestaan omalla tavallaan. Siinä myös lapsi tutustuu hoitajiinsa ja saa ensi tuntumaa tulevasta päiväkodistaan. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2009.) Tällä aloituskeskustelulla on suuri merkitys siinäkin mielessä, että usein vanhemmille juuri ensitapaaminen ja ensivaikutelma päiväkodista ja sen henkilökunnasta luovat kuvan päiväkodista ja sen toiminnasta. Jotkut lasten vanhemmista ovat sanoneet jälkeenpäin meille ryhmän työntekijöille, että täällä teillä oli niin hyvä henki ja siksi halusin lapseni juuri tänne hoitoon. Tilanne voi joskus myös olla päin vastainen.

Kaikissa suomalaisissa päiväkodeissa tehdään nykyään varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu, joka päivitetään joka vuosi. Lakisääteisesti jokaisen lapsen vanhempien kanssa käydään vuosittain hoito- ja kasvatuskeskustelut. Yksikössä tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma on yksityiskohtaisempi kuin kunnan suunnittelema ja siinä kuvataan juuri oman yksikön varhaiskasvatukseen liittyviä asioita. Siinä käydään läpi yksikön hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttaminen ja lähtökohdat. Siihen kirjataan myös niiden toteutuminen arjen työssä. Sekä alueen että yksikön erityispiirteet ja painotukset näkyvät siinä. (Stakes, 2005:9.)

Eri palvelujen täsmennetyt tavoitteet kirjataan myös yksikkökohtaiseen suunnitelmaan. Lapselle tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen esiopetuksen suunnitelma tehdään yhdessä lapsen vanhempien kanssa ja ne ohjaavat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteutumista lapsikohtaisesti. (Stakes, 2005:9.)

Lapsen jo aloitettua päivähoidon tai joissain tapauksissa jo ennen hoidon alkua henkilökunta järjestää vanhemmille ajan lakisääteiseen ”kasvatuskeskusteluun”. Siihen on oma lomakkeensa, jonka avulla käydään läpi lapsen ja perheen näkemyksiä varhaiskasvatuksesta ja hoidosta. Siinä on kohtia, joissa selvitetään esim. kuka lasta tuo ja hakee päivittäin, tarkastetaan perustietolomakkeen tiedot ja varahakijakäytänteet, vanhempien toivomat tiedottamismuodot, lapsen leikki, sosiaaliset taidot, harrastukset, tärkeät henkilöt, uskontokasvatus, jne. Keskustelun pohjalta sovitaan yhteiset tavat toimia ja allekirjoitetaan sopimus. (Stakes, 2005.)

Keskustelun aikana työntekijän on järkevää puhua vanhemman ymmärtämällä arkikielellä, jottei synny tilannetta, ettei vanhempi ymmärrä keskustelusta juuri mitään. Ammattikieltä on parempi käyttää sitten kollegojen kesken. Tulkkauksesta on myös huolehdittava, jos vanhempi ei puhu tai ymmärrä riittävän hyvin kasvattajan käyttämää kieltä. Kasvatuskeskustelussa on erittäin tärkeää, että vanhempi saa tuoda julki omia näkemyksiään ja toiveitaan, joita sitten räätälöidään kasvatuksen näkökulmasta juuri tälle lapselle ja perheelle sopiviksi. Useimmiten kasvatuskeskustelu on avoin ja mielekäs molemmille osapuolille ja siitä saa paljon uutta tietoa lapsesta ja perheestä ja taas vanhemmat saavat tietoa päiväkodin arjesta ja lapsen käyttäytymisestä päiväkodissa. (Kaskela & Kekkonen, 2007:45.)

3.3 Vanhempainillat

Päiväkodissa järjestetään vanhempainiltoja vähintään kerran vuodessa, syksyisin uuden toimintakauden alussa. Vanhemmille kerrotaan ryhmän toimintasuunnitelmasta kuluvalle kaudelle, jotta he tietävät mitä aiomme heidän lastensa kanssa tehdä. Vanhemmat voivat esittää omia toivomuksiaan lapsen päivähoidosta, joita sitten yhdessä tiimissä mietimme ja mahdollisuuksien mukaan toteutamme. Vanhempainillassa puhutaan päiväkodin ja ryhmän yleisistä käytänteistä, henkilökohtaiset asiat tiedotetaan suoraan ko. lapsen vanhemmille. Tarpeen mukaan vanhempain iltoja järjestetään myös useammin. Tapaamme vanhempia mielellämme myös joulun- ja kevätjuhliissa ym. tapahtumissa. Vanhempainillat ja juhlallat ovat oiva tapa vanhemmille tutustua myös toisten lasten vanhempiin.

3.4 Koulutus ja työnohjaus

Hoito- ja kasvatushenkilökunnalta vaaditaan nykypäivänä sekä laaja-alaista osaamista että pitkää pinnaa. Työssä jaksaminen voi olla haasteellista, ja pitäisi muistaa, että henkilökunnalla on myös työnjälkeinen elämä eletävänä. Työ ei saisi kuluttaa niin paljoa, että oma perhe-elämä kärsii ja olemme kohta itse avun tarpeessa. Pystyäkseen vastaamaan kasvatuksellisiin ja vuorovaikutuksellisiin haasteisiin lisäkoulutuksen tarve on valtava. Päiväkodeissa on tällä hetkellä kolmen koulutuksen sääntö, joka tarkoittaa, että jokaisen työntekijän on huolehdittava itsenäisesti, että vähintään kolme itselleen tärkeää ja hyödyllistä koulutusta tulee käytyä vuoden aikana.

Koulutusta saisi olla ja pitäisikin olla enemmän, mutta henkilökunta ei aina pääse lähtemään ryhmästä koulutuksiin, koska silloin on poissa arvokkaasta lapsiryhmätyöstä. Sijaisia ei helposti palkata koulutusten takia ja seurauksena on muun henkilöstön kuormittuminen. Sellaisiin koulutuksiin on henkilökunnan helpompi osallistua, jotka alkavat aamulla ja loppuvat puoliltapäivin tai sitten alkavat puoliltapäivin ja kestävät iltapäivään. Tällöin ryhmän henkilökunta voi sopia vuorot sille päivälle etukäteen.

Henkilökunnan toivomuksena olisi myös saada lisää koulutusta vaikeiden ja vaarallisten tilanteiden varalle ja saada yhteistyötä läheisemmäksi eri ammattiryhmien kesken. Koulutuksissa saa aina uusinta tietoa ja se antaa uutta näkökulmaa asioihin. Usein koulutustilaisuuksissa tulee keskusteltua itselle tuntemattomien kollegojen kesken koulutuksen sisällöstä esim. kahvitauolla tai ryhmätehtävien merkeissä. Uusia toimintamalleja voi tulla sitä kautta. Usein pitkään työssä olleilla ihmisillä on ns. hiljaista tietoa, jota jokaisen ammattiryhmän tulisi päästä hyödyntämään. Hiljainen tieto voi olla esimerkiksi kirjoittamattomia sääntöjä. Jaettaessa kokemuksellista osaamista hiljaisen tiedon merkitys on suuri. Ikääntyneillä ja ikääntyvillä työntekijöillä on mittavat määrät hiljaista tietoa, joka olisi hyvä saada pysymään talossa vielä ikääntyneiden työntekijöiden jäätyä eläkkeelle. Hiljaisen tiedon olemassaolo ja sen luonne on tärkeää tiedostaa työyhteisössä. (Valmentaja.)

Päiväkotihenkilökunnankin tulisi saada säännöllistä työnohjausta, ihan kuten lastensuojelussa työskentelevät työntekijätkin saavat. Työnohjauksella tarkoitetaan yksilön, yhteisön ja organisaation kehittämistä, joka perustuu ohjattavan tai ohjattavien kokemuksiin omasta työstään. Työnohjauksen avulla pyritään tukemaan henkilökunnan työssä jaksamista ja työssä kehittymistä. Työnohjauksella on tavoitteet ja ne laaditaan yhdessä yksikön tarpeiden mukaan ja se on täysin luottamuksellista toimintaa. Sitä ohjaa koulutettu työnohjaaja ja se on pitkäaikainen ja säännöllinen vuorovaikutusprosessi. (Sosiaaliportti, 2008).

Päiväkodissa työskentelevän henkilökunnan, ainakin sellaisen lapsiryhmän henkilökunnan, jossa on paljon haasteita ja rankkoja tilanteita, pitäisi saada työnohjausta. Näin ei kuitenkaan aina ole. Ehkä se on resursseista kiinni, toisaalta siitä, että siitä ei ole muodostunut pysyvää käytäntöä. Työnohjaus on kallista ja henkilökunnan on ehkä vaikea tunnistaa, milloin on sen aika. Siinä olisi kuitenkin hyvä purkaa tuntojaan ja saada uusia ideoita, miten toimia missäkin tilanteessa. Välillä tuntuu, että asioiden kanssa jää yksin ja se alkaa painaa mieltä. Esimies on usein kuormitettu ja aikaa työntekijöiden kuulemiselle ei ole.

Jotta jaksaisi suhtautua asiakkaisiin kaikella kunnioituksella ja empatialla, kuten ammatti-ihmisen kuuluukin, täytyisi henkilökunnasta pitää parempaa huolta. On erittäin haastavaa toimia päiväkodissa lastenhoitajana tai opettajana tai minä hyvänsä ammattikunnan edustajana, jos ei saa riittävää tukea työhönsä.

3.5 Yhteistyötahot

Päivähoidolla on käytettävissä mm. konsultoivan erityislastentarhanopettajan, perheneuvolan, äitiys- ja lastenneuvolan, neuvolan perhetyöntekijöiden ja lastensuojelun perhetyöntekijöiden sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijän ammattitaito. Vanhempien luvalla voimme konsultoida heitä lapsen nimellä ja muuten ilman vanhempien suostumusta voimme kysyä neuvoa ilman, että mainitsemme lapsen nimeä. Oppassani (liite 2) on lisää eri yhteistyötahojen nimiä ja heidän toimintatapojaan, mutta en käsittele niitä tässä luvussa.

Päivähoidossa erityiskasvatuksen tarpeessa olevan lapsen asiantuntijoina toimivat erityislastentarhanopettajat. Työn edellytyksenä ovat peruskoulutukseen ja työkokemukseen pohjautuva osaaminen sekä suoritettut erityisopettajan opinnot. (Huhtanen 2004:15.) Tavallisin päiväkodin ensikeino on, että kutsutaan konsultoiva erityislastentarhanopettaja arvioimaan lapsen tilannetta lapsiryhmässä. Erityislastentarhanopettaja ottaa vastuun siinä vaiheessa, kun hän arvioi, että lapsi on erityisen tuen tarpeessa. Tuen tarpeita voi olla niin fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään ja kehitystään. Keskustelemalla henkilökunnan kanssa hän arvioi tukitoimien laajuutta ja kiireellisyyttä. Hän esimerkiksi ohjaa erityistä tukea tarvitsevat lapset kuntoutukseen ja koordinoi kuntoutusta päivähoidossa. Hän myös konsultoi tarvittaessa päiväkodin henkilökuntaa ja antaa työnohjausta. Erityislastentarhanopettaja myös vastaa avustajien sijoittamisesta päivähoitoon. Hän laatii paperit ja järjestää yhteistyöpalaverin lapsen vanhempien kanssa. (Huhtanen 2004:15-16.)

Jos erityislastentarhanopettajan neuvot eivät auta tai ole riittäviä perheen auttamiseksi, seuraavaksi perheelle tarjotaan mahdollisuutta varata aika perheneuvolaan ja sitä kautta saada apua arjen hallintaan. Perheneuvoloiden palvelut ovat kaupungin asukkaille

maksuttomia, vapaaehtoisia ja luottamuksellisia. Jos asiakkaalla on tarvetta ruotsinkieliseen perheneuvolakäyntiin, se järjestetään ostopalveluna. Lähetettä ei tarvita perheneuvolakäyntiin, vaan aika varataan puhelimitse suoraan. Joissain tapauksissa viranomaisen voi varata ajan, mutta silloinkin perheen odotetaan itse ottavan yhteyttä neuvolaan.

Vantaalla perheneuvolassa on tarjolla lastenpsykiatrin, psykologin, sosiaalityöntekijöiden, psykoterapeuttien, kuvataideterapeuttien ja psykiatrisen sairaanhoitajan palveluja. Työntekijöiden tiimeihin kuuluu sekä yksilö- että perheterapiakoulutettuja työntekijöitä. Perheneuvola tekee työtä yhdessä lapsen ja perheen ja perheelle tärkeiden tahojen kanssa. Työskentelymuotoina voi olla yksilö-, pari- ja perhetapaamisia, lasten ja aikuisten ryhmiä, lapsen tutkimuksia ja verkostotyöskentelyä. Asiakastyön lisäksi perheneuvola antaa konsultaatiota ja työnohjausta lähialojen työntekijöille sekä järjestää koulutusta. (Lindfors, 2008.) Perheet itse ottavat vastuun ajanvaraamisesta, mutta henkilökunta antaa heille puhelinnumeron ja muut tarvittavat yhteystiedot yhteydenoton helpottamiseksi.

Päiväkoti tekee yhteistyötä myös äitiys- ja lastenneuvolan kanssa jonkin verran, mutta siinä on kehittämistä vielä. Melkeinpä lasten 5-vuotistarkastus on ainoa yhteistyömuoto, jossa sekä päivähoito että neuvola täyttävät kaavakkeen, jonka molemmat osapuolet näkevät. Vanhemmat saavat päiväkodista mukaansa hoitajan tai opettajan täyttämän lomakkeen, jossa on kuvaus lapsen sen hetkisistä taidoista ja vievät sen neuvolaan mennessään neuvolan terveydenhoitajalle. Terveydenhoitaja laittaa oman näkemyksensä tarkastuksen jälkeen lomakkeeseen ja vanhemmat vievät tämän paperin sitten päiväkotiin hoito- ja kasvatushenkilökunnan nähtäväksi. Useasti arvioinnit ovat olleet melko samansuuntaisia, mutta on ollut myös eriäviäkin mielipiteitä ja näkemyksiä ko. lapsen kasvusta ja kehityksestä. Neuvolan terveydenhoitajalta voi saada ensiarvoisen tärkeää tietoa lapsen tilanteesta, mutta konsultointiin täytyy aina olla vanhemman kirjallinen lupa. Sitä eivät kaikki vanhemmat halua antaa.

Neuvolan vastaanotolla vanhemmat saattavat helpommin kertoa myös perheen sisäisistä ongelmista, koska kokevat, että terveydenhoitaja on enemmän koko perhettä varten. Terveydenhoitajan ammattitaitoon kuuluu kuulostella ja aistia perheen jaksamisen tila. Esimerkiksi 2-vuotistarkastus ei ole vain mittaamista ja palikkatornin tekoa, vaan siinä samalla kartoitetaan äidin ja/tai isän jaksaminen, mahdollinen masentuneisuus, jne. Myös, koska terveydenhoitaja on yksin paikalla ja vain lasta ja perhettä varten, on hänelle helpompi avautua. Päiväkodissa on usein paikalla muita vanhempia tai muuta henkilökuntaa, henkilökunnalla voi tuntua olevan töitä yllin kyllin lapsiryhmän kanssa, ja näin ei tohdita vaivata heitä. Nykyään neuvolan painopiste on siirtynyt terveydenhuollon seulonta- ja valistustyöstä perheiden psykososiaalisen tukemisen suuntaan. Lastenneuvolaoppaan (STM

2004a) mukaan neuvolassa on kehitettävä valmiuksia lapsen ja perheen erityistilanteita varten. (Cantell-Forsbom, 2005:4.)

Neuvoloissa työskentelee neuvolan perhetyöntekijä, jonka asiakkaaksi perhe voi päästä. Perhe kertoo tässä tapauksessa huolistaan ja murheistaan neuvolan terveydenhoitajalle, joka kirjoittaa tarvittaessa palvelupyynnön perhetyötä varten. Palvelupyynnössä on sekä perheen että neuvolan terveydenhoitajan kuvaus tilanteesta. Vanhemmille voi olla helpompaa ottaa apua vastaan neuvolasta, joka on neutraali, ns. kaikille lapsiperheille kuuluva paikka käydä.

Perhetyön avulla tuetaan vanhemmuutta ja lasten perusturvallisuutta. Se on tuen tarpeessa olevien perheiden ennaltaehkäisevää, kokonaisvaltaista, suunnitelmallista ja pitkäjänteistä tukemista. Perhetyöntekijä käy perheessä ennalta sovitun aikataulun mukaisesti. Perhetyöntekijä konsultoi tarvittaessa lastensuojelun henkilökuntaa, jos häntä askarruttaa perheen tilanteessa olevan asian hoitaminen. Joissain tilanteissa voi olla, että parempi apu tulee perheeseen lastensuojelun perhetyöntekijältä, jolla on oma kokemuksensa ja näkemyksensä sekä koulutus lastensuojeluasioihin. (Cantell-Forsbom 2005:6.)

Neuvolan perhetyöllä on suuri merkitys sosiaalipalvelujärjestelmässä. Se mahdollistaa avun saannin kotiin jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Neuvolan perhetyö on matalan kynnyksen palvelu, helpommin vastaanotettava, kun sillä ei ole mitään tekemistä lastensuojelun kanssa. Perhetyön merkitys nähdään usein äidin tukemisessa. Lapsen syntymä on tapahtuma, johon liitetään myönteisiä mielikuvia. Kuitenkin äidiksi tuleminen on naisen elämässä suuri muutosprosessi, joka tuo tullessaan "kasvukipuja". Myös raskauden ja synnytyksen aiheuttamat fyysiset muutokset hormonivaihteluineen aiheuttavat myllerrystä mielessä. Uuden perheenjäsenen tulo muuttaa myös työnjakoa ja ihmissuhteita perheessä. Nämä muutokset voivat johtaa masennukseen. (Äimä ry-Synnytysmasennus, 2005.)

Perhetyön parhaana antina erään tutkimuksen mukaan pidetään sitä, että oppii hyväksymään itsensä epätäydellisenä vanhempana, joka voi välillä väsyä ja ottaa apua vastaan. (Cantell-Forsbom, 2005:35). Lastensuojelun perhetyö koetaan jo vaikeammaksi ottaa vastaan. Perhetyöllä tarkoitetaan perhekeskeistä työskentelytapaa perheiden ja ammattilaisten välillä. Kotona tehtävää perhetyötä nimitetään kohdennetuksi tai tehostetuksi perhetyöksi. Perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta ja lasten perusturvallisuutta (Cantell-Forsbom, 2005:5-6).

Tällä hetkellä Vantaalla on jokaisessa muussa neuvolassa yksi neuvolan perhetyöntekijä, mutta Hakunilan neuvolan perhetyöntekijä hoitaa myös Nissaksen neuvolan asiakkaat. Perhetyöntekijöille on kysyntää ja niitä saisi olla enemmän. Ollessani harjoittelussa neuvolan perhetyössä ehkäisevän terveydenhuollon esimies sanoi toivovansa, että uusia virkoja perustettaisiin pian. Neuvolan perhetyöntekijän koulutusvaatimus on uusilla

työntekijöillä sosionomi(AMK). Joitain vanhoja työntekijöitä työskentelee vielä kodinhoitajan koulutuksella, jota on täydennetty perhetyön lisäkoulutuksella.

Kun odottava äiti tai äiti ja isä lapsineen tulevat neuvolan terveystarkastukseen, ei ole kyse vain mittaamisesta ja punnitsemisesta. Tärkeä osa neivolakäynnistä liittyy äidin ja perheen jaksamiseen. Äidillä voidaan teettää masennusseula, jos vaikuttaa, että hän on masentunut. Keskustelemalla asioista vanhemman kanssa terveydenhoitaja usein huomaa, että taustalla voi olla jotain sellaista, johon terveydenhoitajan on syytä tarttua.

Siinä vaiheessa neuvolan terveydenhoitajan vastuulla on kertoa perheelle neuvolan perhetyöstä ja tarjota heille mahdollisuutta neuvolan perhetyöntekijän palveluihin. Asiakkaita ohjautuu neuvolan perhetyöhön myös itsenäisesti, joitain asiakkaita ohjautuu muiden viranomaisten kuten päivähoidon, perheneuvolan, seurakunnan työntekijöiden, terveyskeskuspsykologin, lääkärin tai sosiaalityöntekijän ohjaamina.

4 VARHAINEN PUUTTUMINEN PÄIVÄHOIDOSSA

Suurin osa päiväkodissa olevista lapsista voi hyvin. Eteen tulee kuitenkin tilanteita, joissa esim. lapsen tai vanhemman käytös aiheuttaa ihmetystä henkilökunnassa. Henkilökunta alkaa tällöin seuraamaan tilannetta ja miettimään mistä käytös voi johtua. Käyttäytymistä seuraamalla henkilökunta tekee johtopäätöksen, että kaikki asiat eivät ole hyvin heidän hoitamallaan lapsella ja hänen perheellä. Henkilökunnan on tällöin tehtävä asialle jotain. Työntekijän on otettava silloin oma huolensa puheeksi, eikä hän saa leimata perhettä tai lasta ongelmalliseksi. Huolen puheeksiotto on aina perusteltua, kun huoli liittyy työskentelysuhteeseen.(Eriksson & Arnkil 2005:8.) Tärkeätä olisi saada vanhemmat keskustelun avulla kertomaan omista huolistaan liittyen lapseen ja perheen hyvinvointiin.

Henkilökunnan vastuulla on viime kädessä ottaa asia puheeksi ja kertoa lapsesta heränneistä huolenaiheista vanhemmille. Yhteistyössä, hyvän kasvatuskumppanuuden toteutuessa hoitosuhteessa, keskustelut vaikeistakin asioista sujuvat useimmiten luontevammin. Kasvatuskumppanuuden ilmapiiriin ja sen vaalimiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun lapsen ja perheen elämäntilanne jostain syystä vaatii tavallista kasvatussyhteistyötä enemmän tukea ja apua. Kasvatuskumppanuus koulutuksessa työntekijät harjoittelevat hyödyntämään ns. lapsen ja perheen auttamisen prosessia. Prosessi tarjoaa työntekijöille työvälineitä lapsen erityisen tuen tarpeen havainnoimiseksi, tutkimiseksi, ratkaisun etsimiseksi, vanhempien - tai kasvattajan - muutokseen auttamiseksi sekä tilanteen

yhteiseksi arvioinniksi (Kaskela & Kekkonen 2007:46-47.) Loppupeleissä vanhemmat voivat useimmiten huokaista helpotuksesta, kun asia tuli puheeksi.

Ensisijaisesti henkilökunta yhdessä vanhempien kanssa kartoittaa tilannetta eli missä tällä hetkellä huolen kohdalla mennään ja mitä asian hyväksi on mahdollisesti jo tehty. Esimerkiksi selvitetään, että onko perhe jo lastensuojelun asiakkaana tai mitä tukitoimia perheellä mahdollisesti on jo käytössään. Seuraavaksi mietitään, mitkä keinot tulisivat kyseeseen seuraavana, joilla lasta ja perhettä voidaan auttaa. On olemassa myös joitain erityistilanteita, joihin puuttumisessa on hyvä konsultoida muita asiantuntijoita tai tehdä puheeksiotto yhdessä heidän kanssaan. Tällaisesta esimerkkinä pari- ja lähisuhdeväkivallan puheeksiottaminen, jonka tueksi on kehitetty toimintamalleja, jotka huomioivat väkivallan erityisluonteen. (Eriksson & Arnkil 2005:8.) Kirjassa ”Lapset ja perheväkivalta” (Holmberg 2002) käsitellään varhaista puuttumista perheväkivallan vinkeistä. Tällaiseen hienovaraiseen perheen kanssa käytävään tavalliseen huolikeskusteluun, johon ei liity uhkaa, on olemassa ihan oma menetelmänsä.

4.1 Huolen puheeksiottaminen

Päivähoidon henkilökunnalla on käytössään huolen puheeksiottamisen menetelmä, jota voi hyödyntää tilanteissa, joissa lapseen liittyvä huoli halutaan ottaa käsittelyyn hänen huoltajiensa kanssa. Menetelmästä on tehty opas, jota voi tilata Stakesilta. Oppaan nimi on ”Huoli puheeksi, opas varhaisista dialogeista” (Eriksson & Arnkil, 2005) ja se olisi hyvä löytyä jokaisesta päiväkodista ja laitoksesta, joissa joudutaan tekemisiin huolen puheeksiottamisen kanssa. Tämän menetelmän avulla haastava asia voidaan ottaa puheeksi kunnioittavasti ja samalla asianomaisille tukea tarjoten. Menetelmä tarjoaa myös helpotusta ja uusia mahdollisuuksia rakentaa työntekijän ja huoltajan suhde arvailujen sijaan avoimuuteen perustuvaksi (Eriksson & Arnkil, 2005:12.)

Oppaassa esitellään puheeksioton ennakoitimenetelmä. Sitä käytetään silloin, kun työntekijä on epävarma miten ottaa lasta tai nuorta koskeva huoli puheeksi huoltajien kanssa. Menetelmän avulla työntekijä pystyy puuttumaan lasta tai nuorta koskevaan huolitalanteeseen riittävän varhain niin, että keskusteluyhteys säilyy. (Eriksson & Arnkil, 2009:7.)

Keskeistä puheeksioton ennakoitimenetelmässä on se, että työntekijä tarttuu omaan huoleensa ja ennakoii puheeksioton merkityksen. Työntekijä ei puhu lapsen tai perheen ongelmista, vaan hän ottaa puheeksi oman huolensa ja samalla pyytää vanhempien apua ja yhteistyötä huolensa vähentämiseksi. Opas onkin tarkoitettu sellaisia tilanteita varten, jossa työntekijä kokee, ettei hänen huolensa vähene ilman hyvää yhteistyötä vanhempien kanssa. (Eriksson & Arnkil, 2009:7.)

Huolen puheeksiottaminen on tapa, jolla voi ottaa hankalan asian puheeksi perhettä kunnioittaen ja tukea tarjoten. Se on myös väline, jolla työntekijä pystyy tarkastelemaan omia työskentelytapojaan ja niihin liittyvää huolta. Huolen puheeksiottaminen helpottaa ja varhaistaa huolen esille ottoa ja samalla se parantaa asiakasyhteistyötä. (Eriksson & Arnkill, 2009:7.)

4.2 Valmistautuminen puheeksiottamiseen

Ennen huolen puheeksiottoa henkilökunnan on kartoitettava olemassa olevaa huolta ja sitä kautta mietittävä onko huoli olemassa. Kun huoli konkretisoidaan, se auttaa työntekijää pohtimaan tukikeinojaan ja selkiyttämään huolenaihetta. Kun työntekijällä on konkreettisia havaintoja, niihin on myös helpompi löytää tukitoimia. Huolen ollessa suuri, työntekijä voi pilkkoa sitä pienempiin osiin. Tilanteen ollessa sellainen, että huolen aiheita on paljon, on järkevää miettiä mihin juuri tässä tilanteessa kannattaa puuttua. Puheeksiottamisen voi jakaa myös useampaan keskustelukertaan, silloin huoltajallakin on aikaa pohdiskella kuulemaansa. (Eriksson & Arnkill, 2009:23.)

Valmistauduttaessa huolen puheeksiottokeskusteluun on hyvä kirjata ylös ne asiat, joista on tarkoitus keskustella. Samalla asiat selventyvät myös työntekijälle itselleen. Tämän on kerrottu auttavan omien ajatusten jäsentämistä puhumiskelpoiseen muotoon. Etukäteen voi miettiä myös, millä sanoin ottaa huolen puheeksi ja avauslauseita voi jopa ”sanoittaa” valmiiksi. Jokainen kohtaamistilanne kuin myös asiakas, työntekijä ja huolet ovat ainutkertaisia. Tärkeintä on se kenelle puhuu ja puhua sen mukaista kieltä. On tärkeää puhua arkikieltä, jotta vanhemmat ymmärtävät, mitä työntekijä sanoo. Tärkeätä on tuoda esiin konkreettisia tilanteita, joista työntekijän huoli on herännyt. (Eriksson & Arnkil, 2009:24.)

Puheeksi ottamisen tueksi on tarjolla lomake, jossa asiaa lähestytään ennakkoiden. Lomake sisältää tietyt kysymykset, joiden avulla voi valmistautua keskusteluun ennalta sekä arvioida tilannetta jälkikäteen. (Eriksson & Arnkil 2005:12.) Erityisesti lomake, joka on tarkoitettu työntekijän täytettäväksi juuri ennen vanhempien tapaamista, vaikuttaa hyvältä työvälineeltä. Siinä työntekijä voi rauhassa miettiä kohta kohdalta mahdollisesti keskustelussa esiin nousevia asioita ja valmistautua etukäteen vastaamaan niihin. Niitä ovat esimerkiksi, kuinka vanhemmat kokevat saavansa henkilökunnalta tukea tai onko asioita joissa vanhemmat voivat kokea henkilökunnan/työntekijän uhaksi. Myös se, että kartoittaa lapsen ja perheen voimavarojen tilan, on tärkeää sekä se, mitä henkilökunta ja vanhemmat voisivat tehdä yhdessä ja erikseen lapsen tilanteen parantamiseksi.

Keskusteluun varattu tila ja ajankohta kannattaa miettiä tarkkaan, minkälainen paikka ja mikä aika olisi paras puhua vaikeista asioista. Keskustelussa esiin tulevien asioiden sujumisen ennakointi helpottaa tilannetta, esimerkiksi miten kukakin reagoi ja mihin puheeksiottaminen johtaa tulevaisuudessa. (Eriksson & Arnkil 2005:46.) Kun huoli on otettu rohkeasti ja asiallisesti puheeksi, aletaan toteuttaa päivähoiton ja vanhempien kanssa tekemää suunnitelmaa perheen asioiden parantamiseksi.

4.3 Huolen vyöhykkeistö

Puuttumisen ja tukemisen tarvetta voidaan kartoittaa huolen vyöhykkeistön avulla. Vyöhykkeistö on jaettu neljään osaan sillä periaatteella, minkälainen on työntekijän lapsesta kokema huoli. Vyöhykkeet jakaantuvat seitsemään huolen asteeseen. Huolen vyöhykkeistössä työntekijöiden lapsista ja nuorista kokema subjektiivinen huoli jakautuu niin, että voi olla kyseessä joko ei huolta tilanne tai vastakohtana suuren huolen tilanne. Tässä tilanteessa työntekijä ajattelee lapsen tai nuoren olevan välittömässä vaarassa. (Eriksson & Arnkil, 2009:26.)

Vailla huolia olevassa tilanteessa (1) työntekijä käsittää lapsen voivan hyvin. Lapsella on hyvät kasvuolosuhteet ja hän kasvaa, kehittyy ja oppii normaalisti. asiat sujuvat työntekijän näkökulmasta niin, kuin pitääkin ja toiminta tuottaa hyviä tuloksia. (Eriksson & Arnkil, 2009:26.) Päiväkodissa suurin osa lapsista sijoittuu tälle kohtaa vyöhykettä. Lapsia, joilla asiat ovat kunnossa on suurin osa päiväkotilapsista. Täytyy muistaa, että normaaliin elämään kuuluu vastoinkäymisiä ja murrosvaiheita, eikä kaikesta tarvitse olla heti huolissaan.

Pienen huolen alueella (2-3) työntekijällä käy pieni huoli tai ihmettely mielessä, jopa toistuvasti. Hänellä on kuitenkin vahva luottamus omiin auttamismahdollisuuksiinsa. Näissä tilanteissa huolen puheeksi ottaminen koetaan suhteellisen helpoksi, koska työntekijä pystyy tarjoamaan tukeaan. Useimmiten tuki otetaan vastaan ja tuottaa tarkoituksensa mukaisesti myönteistä kehitystä. Pienen huolen vyöhykkeellä on hyvät mahdollisuudet puuttua asiaan varhaisessa vaiheessa. (Eriksson & Arnkil, 2009:26.) Päiväkodissa on joskus tilanteita, joissa työntekijän on hyvä keskustella vanhempien kanssa ihmetystä aiheuttavasta asiasta. Vanhemmat eivät välttämättä ole itse huomanneet lapsessaan mitään erityistä, eivätkä näin ollen osaa olla huolissaan. Keskustelun pohjalta voi miettiä päivähoiton tukitoimia lapselle ja antaa vanhemmille opastusta esimerkiksi rajojen asettamiseen.

Huolen harmaalla vyöhykkeellä (4-5) työntekijän huoli lapsesta on suuri ja huolen tunne kasvaa edelleen. Työntekijän usko omiin auttamismahdollisuuksiin on ehtymässä, koska omat auttamiskeinot on käytetty tai ne ovat vähissä. Useissa tapauksissa tällä alueella olevaa huolta on ollut jo pitkään. Tilanne ja asiakuus tuntuvat kuormittavilta. Usein tilanteeseen liittyvien tahojen työnjako on epäselvä tai ei ole tietoa muiden tahojen mukanaolosta.

Työntekijän ollessa epävarma ”riittävästä näytöstä”, hän voi pelätä liioittelevansa asiaa. Työntekijän huoli kasvaa jatkuvasti, hän tarvitsisi itselleen lisävoimavaroja ja kontrollia. Tässä tilanteessa työntekijä joutuu pohtimaan myös velvollisuuksiaan, että sitooko häntä vaitiolovelvollisuus vai lastensuojelulain 40 § ilmoitusvelvollisuus, joka antaa mahdollisuuden hakea tukea ja asiantuntija-apua lastensuojelun työntekijöiltä. (Eriksson & Arnkil, 2009:26.) Harmaalla vyöhykkeellä päivähoiton työntekijä saattaa olla aivan hukassa tehdessään johtopäätöksiä lapsesta. Hän saattaa kokea suurta turhautumista, kun huoli kaikesta huolimatta vain kasvaa. Työntekijällä ei ole varmaa tuntumaa, että huoli lapsesta on aiheellinen, eikä hän näin ollen voi puuttua asiaan suoraan. Muiden tahojen konsultaatioavusta voisi olla suuri apu, jos työntekijä tietäisi mihin ottaa yhteyttä tai mitä tahoja on mukana lapsen tukemiseksi. Velvollisuutta miettiessä on vaikea itsenäisesti pohtia, että tekeekö lastensuojeluilmoituksen vai täytyykö vaitiolovelvollisuuden nimissä vain jatkaa asian seuraamista.

Suuren huolen alueella (6-7) lapsen tai nuoren arvioidaan olevan vaarassa. Työntekijän huoli on tuntuvaa ja omat keinot auttamiseen ovat lopussa. Vyöhykkeelle sijoittuvat huolet eivät anna työntekijöille enää mahdollisuutta empimiseen. Työntekijä ennakoii, että ellei tilanteeseen saada muutosta heti, lapselle tai nuorelle käy todella huonosti. Toimintaan tulee saada aktivoitua muutoksen kannalta välttämättömät tahot. Tällä vyöhykkeellä, jota myös kriisivyöhykkeeksi kutsutaan on helpompi toimia, kuin harmaalla vyöhykkeellä. Tilanne on niin vakava, että se itsessään pakottaa työntekijän toimimaan ottamalla esimerkiksi yhteyttä sosiaalityöntekijään, psykiatriin tai poliisiin. (Eriksson & Arnkil, 2009:26.)

Mitä varhaisemmassa vaiheessa asioihin puututaan, sitä parempi mahdollisuus on saada hyviä tuloksia aikaan. Huolen puheeksiottaminen on varmasti yksi niistä vaikeimmista asioista, joita henkilökunta joutuu tekemään. Saattaa tuntua, että ei ole kuitenkaan täyttä varmuutta, että onko mitään huolta vai onko kyseessä jo suuri huoli. Huolen vyöhykkeet -kartoituksella olisi varmasti laajempaa käyttöä kuin tällä hetkellä on. Se ei vain käsittääkseni taida olla kovinkaan monen tiedossa tai käytössä ainakaan päivähoitossa. Sen avulla huolen kartoittaminen on ainakin helpompaa ja perustellumpaa.

Huolikartoitusta käytettäessä täytyy muistaa, että se on vain työntekijälle itselleen tarkoitettu väline, jolla ei ole tarkoitus tehdä tilastoja lapsista. Entisen Stakesin sivulla oli kirjoitus, jossa huolimenetelmän suunnitelleet kirjoittajat, (Eriksson & Arnkil) vaativat kouluja ja päiväkotia luopumaan lasten kategorioinnista eri huolivyöhykkeen lapseksi. Heidän mukaan on laitonta tehdä lapsilistoja ja sen mukaan luokitella heidät johonkin vyöhykkeeseen kuuluvaksi. Tarkoituksena on, että huolen vyöhykkeistöä käyttää hyväksi työntekijä omaa huolta arvioidessaan. Siihen ei sijoiteta lasta, eikä sitä ole tarkoitettu lasten luokittelumiseen. Keskustelun voi lukea Stakesin sivuilta kokonaan.

5 LASTENSUOJELU YHTEISTYÖTAHONA

Päiväkodilla on ajoittain tarve olla yhteydessä lastensuojelun sosiaalityöntekijään joko konsultoivassa eli neuvoa pyytävässä mielessä tai lastensuojeluilmoituksen tekemisenä. Konsultoivassa mielessä päivähoidon työntekijä ottaa puhelimitse yhteyttä lastensuojelun sosiaalityöntekijään ja selostaa hänelle oman näkemyksensä perusteella, mikä lapsen tilanteessa vaikuttaa sellaiselta, että tarvitaan lastensuojelun apua. Työntekijän keskusteltua lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa henkilökunnassa ihmetystä tai neuvottomuutta aikaansaavasta asiasta, sosiaalityöntekijältä saadaan useasti hyvää tietoa ja vinkkejä kuinka tilannetta voi vielä seurata ja lasta tukea päiväkodin keinoin.

5.1 Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö

Päiväkodissa tulee eteen tilanteita, joissa henkilökunta huomaa lapsen oireilevan jostain syystä. Oireilu voi olla psyykkistä tai fyysistä. Lapsi voi olla syrjään vetätynyt, itkuinen, alakuloinen tai hän voi saada kovia raivonpuuskia ja olla levoton. Lapsi voi olla myös hoitamattoman oloinen ja poikkeuksellisen väsynyt kokoajan. Tällaisessa tilanteessa henkilökunta voi seurata tilannetta jonkin aikaa, mutta oireilun jatkuessa on asiasta tarpeellista keskustella lapsen vanhempien kanssa. Vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita ja näin ollen saattavat heti osata kertoa syyn lapsensa muuttuneeseen käytökseen. Syy lapsen oireiluun saattaa olla nukkuma-aikojen venyminen liian myöhäiseksi kotona, perheessä saattaa olla ristiriitoja esim. kasvatuksesta ja vanhemmat riitelevät siksi paljon. Oli syy sitten mikä hyvänsä, perheelle täytyy antaa neuvoja ja vinkkejä tilanteen rauhoittamiseksi.

Päiväkodin työntekijät ovat oman alansa eli varhaiskasvatuksen asiantuntijoita ja antavat vanhemmille neuvoja kasvatukseen ja käytännön vinkkelistä. Tänä päivänä sosiaaliseen osaamiseen kiinnitetään enemmän huomiota, koska päiväkodin asiakkuudet ovat haastavia ja perhettä on osattava tukea muustakin vinkkelistä, kuin kasvatuksellisuuden. Toivomuksena olisikin, että ryhmästä löytyisi lastentarhanopettaja ja sosionomi sekä lastenhoitaja, jolloin moniammatillinen yhteistyö mahdollistuisi oman ryhmän sisällä. Kyky puuttua sosiaalisiin ongelmiin lisääntyy eri tutkintomikkeisten työntekijöiden toimiessa yhdessä. Työntekijät osallistuvat vanhempien rinnalla lapsen kasvatukseen ja hoitoon päiväkodissa. Tärkeää on, että vanhemmille suodaan mahdollisuus jakaa henkilökunnan kanssa lapsen kasvatustavasta kasvatuskumppanuuden ilmapiirissä. Kasvatuskumppanuuden ilmapiiriin kuuluu mm. toisen kunnioitus ja arvostaminen sekä luottamuksellisuus. (Kaskela & Kekkonen, 2007:20-21.)

Vanhempien kokiessa lapsensa hoitajat luotettaviksi ja tärkeiksi henkilöiksi hänen lapselleen, he myös luottavat hoitajiin enemmän. Onkin tärkeää, että vanhemmat saavat puhua henkilökunnan kanssa omasta lapsestaan ja vanhemmat myös kuuntelevat mielellään myönteistä palautetta heidän lapsensa päivän kulusta. Vanhempien kanssa käytävät päivittäiset keskustelut lapsen tuonti- ja hakutilanteissa lisäävät vanhempien ja henkilökunnan tuntemusta. Samalla lisääntyy myös henkilökunnan tuntemus lasta kohtaan ja lapsen havainnointi helpottuu. Henkilökunnan tuntiessa sekä lapsen että perheen paremmin, myös keskustelut huoli- ja pulmatilanteista helpottuvat. (Kaskela & Kekkonen, 2007:45.)

Joissain tilanteissa keskusteluyhteyttä ei pulmatilanteessa saada syntymään, vaikka vanhempien ja työntekijöiden välillä vallitsisikin hyvä kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. Syynä voi olla, että asia on perheen näkökulmasta kovin arkaluontoinen ja henkilökohtainen kerrottavaksi hoitajille. (Kaskela & Kekkonen, 2007:45.) Perheen tilanne voi olla muuttunut esimerkiksi työttömyyden tai päihdeongelmien vuoksi. Ellei perhettä saada mukaan keskusteluun useasta yrityksestä huolimatta henkilökunnan vastuulla on selvittää asiaa.

5.2 Lastensuojelun konsultaatioapu

Päiväkodin henkilökunnalla on mahdollisuus saada konsultaatioapua lastensuojelulta. Suuri osa lastensuojelussa, kuten muidenkin viranomaistyötä tekevien henkilöiden työstä on antaa tarvitseville yhteistyötahoille heidän pyytämäänsä ohjausta ja neuvontaa sekä konsultaatioapua. Lastensuojelullista konsultaatioapua pyytävää henkilöä ei velvoiteta toimimaan niiden neuvojen mukaan, joita hän kysyessään sai. Hän voi ratkaista asiat myös itsenäisesti. Jokainen viranomainen on kuitenkin vastuussa omista päätöksistään. (Uramo, 2008.) Päiväkodin työntekijöiden pyytäessä konsultaatioapua lastensuojelulta kyseessä voi olla tapaus, jossa henkilökunta haluaa mahdollisesti antaa lasta koskevan asian toisen yhteistyötahon pohdittavaksi ja hoidettavaksi. Henkilökunta ei enää tiedä, mitä ko. asian parantamiseksi voisi tehdä. Työntekijät eivät enää luota omaan arviointikykyyn ja he voivat pelätä, että toimivat väärin lapsen edun näkökulmasta. Työntekijöiden vastuulla on konsultaatioavun pyytäminen tarvittaessa, koska silloin toimitaan hyvän ammatillisen toimintatavan mukaisesti ja asiaa selvitetään arvailujen sijasta.

Päiväkodin työntekijät miettivät usein syytä, minkä perusteella voisi olla yhteydessä lastensuojeluun konsultaatiomielessä. Pohdinnan syynä voi olla pelko, että työntekijä, joka on myös ammatti-ihminen, on yhteydessä liian pienen asian takia. Konsultaatioapua voi kuitenkin pyytää aina, kun asiat eivät suju toivotulla tavalla lapsen ja perheen kohdalla. Riittäväksi perusteeksi puuttua lapsen ja perheen asioihin lastensuojelullisesti riittää esim., että vanhemmilla on sellaisia ongelmia, jotka estävät vanhemmuuden toteutumisen riittävän hyvin. Tilanne täytyy silloin punnita ja arvioida yksilökohtaisesti. Samalla lastensuojelun

sosiaalityöntekijä kartoittaa, mikä vanhemman käyttäytymisessä on sellaista, johon täytyy puuttua lastensuojelun näkökulmasta. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijä, 2009, haastattelu.) Riittävän hyvä vanhemmuus tarkoittaa vanhemman ominaisuuksia, joita ovat esim. vanhemman psyykinen tasapaino sekä kyky solmia ja ylläpitää ihmissuhteita. Riittävän hyvän vanhemman tulee myös pystyä pitämään erillään omat tarpeensa suhteessa omiin toivomuksiinsa lapsen tarpeista. Vanhemmalla pitäisi olla kyky asettua lapsensa asemaan tätä ymmärtääkseen. Vanhemman kasvattaessa lastaan hänen tulisi olla johdonmukainen ja hänellä tulisi olla voimaa asettaa lapselleen rajat ja ylläpitää niitä. (Marttunen, 2006.)

Lastensuojelussa työntekijät arvioivat oman näkemyksensä ja koulutuksensa pohjalta lapsen ja perheen tilannetta ja toimivat sen mukaan kuinka parhaaksi näkevät. Lähtökohtana asioihin tulisi saada selvyttä ja apua peruspalveluiden piirissä. Päiväkodin henkilökunnan vastuulla on ohjata perheitä peruspalvelujen piiriin. Peruspalveluita ovat esimerkiksi päiväkotit, äitiys- ja lastenneuvola, perheneuvola, neuvolan perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, perusterveydenhuolto ja mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä viimeisimpänä vaihtoehtona lastensuojelu. (Taskinen, 2008:13.) Aikuista koskevissa palveluissa, esim. mielenterveys- ja päihdepalveluissa ko. työntekijöiden on tärkeä huomioida, että perheessä on myös lapsia ja suunnitella hoito sen mukaisesti. Lapselle suunnatuissa palveluissa ko. henkilökunnan on hyvä olla tietoinen, että vanhemmilla on mielenterveys- tai päihdeongelmia, jotta he voivat pitää silmällä vanhempien hoitoon sitoutumista ja seurata hoidon tuottamaa tulosta. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Syynä miksi lastensuojelun on puututtava lapsen ja perheen asioihin on, jos vanhemmat eivät jostain syystä ymmärrä, että heidän lapsensa tarvitsee apua ja kontrollia. Tuki- tai hoitopaikka on jo myönnetty lapselle, mutta vanhemmat eivät jostain syystä vie lasta hänelle järjestettyyn paikkaan. Näin ollen Vanhemmat laiminlyövät lapsensa hoitoa. On syytä selvittää millaisesta laiminlyönnistä on kyse ja se vaikuttaa lastensuojelullisen puuttumisen arviointiin. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Lastensuojelun kartoittaessa lapsen ja perheen tilannetta sosiaalityöntekijä huomaa, että vanhemmat eivät sitoudu lapsensa tarvitsemaan hoitoon useista kehotuksista huolimatta. Kun käytössä olevat tukitoimenpiteet eivät ole perheelle mahdollisia, eivätkä näin ollen tuota tulosta, on mietittävä seuraavaa askelta, joka on lastensuojeluilmoituksen tekeminen. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

5.3 Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen

Kun päiväkodin henkilökunta on saanut konsultaatioapua lastensuojelulta lapsen pulmallisen tilanteen selvittämiseksi, tilanne usein selkeytyy. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä on

kuulemansa perusteella selvittänyt lapsen tilannetta ja tehnyt päätöksensä lastensuojelun asiakkuuden tarpeellisuudesta. Sosiaalityöntekijän päätyessä siihen, että lapsen asioihin on puututtava tarkemmin, on tehtävä lastensuojeluilmoitus lapsen kasvuolosuhteiden vaarantumisen vuoksi. Tässä tilanteessa lastensuojelu tekee yhteistyötä päiväkodin kanssa kokoontumalla verkostokokoukseen joko päiväkodille tai sosiaalityöntekijän toimistolle. Verkostokouksessa osallisena ovat ainakin lapsen vanhemmat, päiväkodin työntekijä ja lastensuojelun työntekijä. Siellä voi olla ja on toivottavaakin olla mukana myös lapsella käytössä olleiden tukitoimien edustajia, esim. puheterapeutti. Kokouksessa käydään läpi keskustellen lastensuojeluilmoituksen sisältö. On todettu, että yhteistyön sujumisen kannalta keskustelutilaisuus on paras keino toimia, koska siinä vanhempien kuullen käydään läpi huolestuttavat asiat. Keskustelun jälkeen voidaan vielä miettiä, että onko asia syytä kirjata lastensuojeluilmoituksena. Jos päädytään siihen, että on syytä tehdä lastensuojeluilmoitusilmoitus, se voidaan tehdä siinä samassa tilanteessa. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.) Tällaisessa tilanteessa konsultaatioavun pyytäminen riittävän varhaisessa vaiheessa on tärkeää, koska päiväkodin vastuulla on ilmoittaa lastensuojelulle lapsesta, jonka asiat tuntuvat huolettavilta.

Kun päivähoidon piirissä olevasta lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus jonkun muun tahon kuin päiväkodin kautta, sosiaalityöntekijän on hyvä olla yhteydessä suoraan päiväkodissa lasta hoitavaan henkilöön lastensuojelun tarvearvioinnin vuoksi. Sosiaalityöntekijän on tarpeellista kuulla päiväkodin henkilökunnan arviointia lapsen käyttäytymisestä ja vanhemmuudesta. Päiväkodin henkilökunta näkee ko. lasta sekä vanhempia päivittäin ja tästä syystä päiväkodin näkökulmalla on suuri merkitys tarvearvioinnin tekemisessä. Lastensuojelun työntekijät näkevät useimmiten vain sen, mitä kulloisellakin kotikäynnillä ilmenee. Näin toimimalla lastensuojelunsosiaalityöntekijä saa lisää tarvitsemaansa tietoa lapsesta ja perheestä ja se taas helpottaa lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

5.4 Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Kun viranomainen tekee lastensuojeluilmoituksen se tehdään ensisijaisesti omalla nimellä. Toivottavin ja selkeimmäksi koettu tapa on tehdä lastensuojeluilmoitus puhelimitse. Ilmoituksen voi tehdä kirjallisesti, käymällä paikan päällä henkilökohtaisesti tai joissain paikoissa myös sähköpostilla. Virka-aikana käytössä olevien puhelinnumeroiden lisäksi päiväkodin käytössä on lastensuojelun päivystävä numero virka-ajan jälkeen. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.).

Ilmoittamispaikkana toimii sosiaalivirasto, lastensuojelutoimisto tai vastaava kunnan toimipaikka. Lastensuojeluilmoitusta tehtäessä ilmoituksen vastaanottaja kirjaa tekijän virka-

aseman ja nimen lastensuojelun rekisteriin, jos se on ilmoituksen perustana. Päiväkodista lastensuojeluilmoituksen tekee päiväkodin johtaja. Hänen on tärkeää miettiä lastensuojeluilmoituksen sisältöä. Asiat, jotka ovat oleellisia ilmoituksen kannalta on hyvä käydä läpi lapsen ryhmän työntekijöiden kanssa ja siinä samalla tehdä itselleen muistiinpanoja. Useimmiten myös lastensuojelusta ollaan yhteydessä päiväkodin johtajaan. Tällä tavoin suojataan henkilökuntaa ja edesautetaan henkilökunnan ja vanhempien yhteistyön jatkumista ja sujumista. Vanhemmat useimmiten suhtautuvat asiaan erilailla, kun ilmoittaja ei ole lapsen omasta ryhmästä. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Päiväkodin toimesta tehdyn lastensuojeluilmoituksen jälkeen lastensuojelun sosiaalityöntekijä käynnistää lastensuojelun tarpeen selvityksen. Tästä hetkestä alkaa lapsen lastensuojeluasiakkuus. Ilmoituksen jälkeen lastensuojelutarvetta selvitetään ja kartoitetaan avohuollon tarjoamia tukitoimia, eli tehdään lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä. (Heino 2008:15.)

Vantaalla on siirrytty sellaiseen käytäntöön, että päiväkodeissa tulisi olla vastuuhenkilö, jonka kanssa sosiaalityöntekijä voisi käydä lastensuojeluilmoituksen läpi. Siinä samalla tulee hyvä tilaisuus sopia vastuujaosta ja siitä, miten jatkossa toimitaan yhteistyössä lapsen ja perheen hyväksi. Kun järjestetään tapaaminen, jossa edellä mainitut asiat käydään läpi, olisi vanhempien hyvä olla myös läsnä. Tapaamisessa vanhemmille voi kertoa päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyöstä ja sen hyödyllisyydestä perheen kannalta. Yhteistyö on silloin paljon luontevampaa. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.) Yhteistyön tekemiseen tarvitaan aina vanhempien lupa.

Lapsen mahdollisuuksia ja edellytyksiä selvittäessään asiantuntija tekee arvion lapsen tuen tarpeesta. Vanhemmat tuovat oman näkemyksensä perheensä ja lapsensa tuntien tuen suunnitteluun. On tärkeää huolehtia siitä, että vanhemmat saavat riittävästi tietoa eri tukimuodoista ja palvelujärjestelmistä. Silloin he voivat osallistua tuen suunnitteluun ja päätöksentekoon. (Heinämäki, 2004:24-25.)

Jos vanhemmalla on esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelma, voidaan hänen kanssaan keskustella, että lastensuojelun näkökulmasta on tärkeää, että päivähoitokin on tietoinen ongelmista kotona. Silloin henkilökuntakin ymmärtää paremmin lapsen käyttäytymistä. Vanhempien kanssa on tehtävä selväksi, että nyt päiväkodin on tärkeää tietää asiasta siltä osin, kun se kuuluu päivähoidolle. Päivähoidon ei tarvitse tietää kaikkea perheen ja lastensuojelun välisistä asioista. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.) Sosiaalityöntekijän oikeuksiin kuuluu, että hänellä on käytettävissään asiantuntija-apua selvittäessään lapsen ja perheen asioita. Työntekijä tarvitsee asiantuntemusta lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa, terveydenhuollollisissa asioissa ja juridisissa asioissa.

Ratkaisua tehtäessä työntekijällä ei ole käytössään mitään valmista lastensuojelun asiakkuuden alkamisen tai kiireellisen sijoittamisen kriteeristöä. Työntekijä päättää itsenäisesti tai toisia sosiaalityöntekijöitä konsultoiden, mikä tilanteen kannalta on paras ratkaisu. Poikkeuksena on tietysti ääritapaukset, joissa lapsi käyttäytyy niin, että uhkaa omaa kehitystään ja terveyttään ja vaarantaa niitä tai jos vanhempi käyttäytyy uhkaavasti, lapsen terveyttä tai kehitystä vaarantaen. Jos on näyttöä pahoinpitelystä tai muunlaisesta kaltoinkohtelusta, silloin asiat täytyy selvittää. Asiat käsitellään tapauskohtaisesti ja päätökset tehdään siltä pohjalta. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Jos joku muu taho huomaa lapsen ja perheen tilanteessa jotain hälyttävää ja on huolissaan siitä, silloin on tilannetta syytä lähteä selvittämään myös tarkemmin. Tapauksessa, jossa ilmoitus antaa aiheutta alkaa selvittämään asiaa laajemmin, päätös on tehtävä seitsemän päivän kuluessa. Selvitys on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Vanhemmille ja lapselle on ilmoitettava selvityksen valmistuttua lastensuojelun asiakkuuden jatkumisesta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2009.)

Kun on kyse ilmoituksesta, jossa asiaan täytyy heti puuttua, ilmoitus tehdään heti miettimättä tiettyjä käsittelyaikoja. Pyrkimys on avoimesti toimia vanhempien kanssa yhteistyössä. Kaikkien osapuolten on hyvä istua saman pöydän ääreen keskustelemaan ja käymään huolta yhdessä läpi. Tässä tilanteessa käydään läpi lastensuojelun ohjeet. Lapsikeskeinen perhelähtöisyys on perustana lastensuojelun työlle.

Perheellä ja lapsella on pääsääntöisesti oikeus tietää, kuka lastensuojeluilmoituksen on tehnyt. Ilmoittajan ollessa viranomainen, on tämä ilmoittajataho kerrottava perheelle kysyttäessä. (Taskinen, 2008:31.) On kuitenkin arvioitava, että tieto on lapsen edun mukaista ja ettei se ole ilmoittajan turvallisuuden kannalta vahingollista. Tieto voi olla lapsen edun vastaista silloin, kun ilmoituksen on tehnyt joku lapselle tärkeä henkilö, esimerkiksi isovanhempi ja tiedon antaminen voisi johtaa lapselle tärkeän ihmissuhteen katkeamiseen. Toinen merkittävä syy olla antamatta tietoja ilmoittajasta, on väkivallan uhka tai jos on pelättävissä, että ilmoittajaa kohtaan saattaisi kohdistua muita vastatoimia. On tärkeää, että alueen asukkaat uskaltavat tehdä lastensuojeluilmoituksen lapsesta, josta ovat huolissaan pelkäämättä perheen kostotoimia. Harkinnan varaisesti ilmoittajan henkilöllisyyttä ei siksi aina paljasteta vanhemmille (Taskinen 2008:31.)

5.4.1 Päiväkoti lastensuojelun tukitoimena

Tilanteessa, jossa lasta haetaan päivähoitoon lastensuojelusyllä tulee edetä suunnitelmallisesti. Siihen paikkaan, mihin lasta sitten haetaankin tehdään suunnitelma,

johon kirjataan mitkä ovat ne asiat jotka huolettaa ja niihin järjestetään tukea ja seuranta. Suunnitelmassa on hyvä ilmetä, miten vanhempi on kokenut tilanteen, jne. Seuranta on kaikkein oleellisinta. Sillä tavalla saadaan selville ne kriteerit, minkä takia paikkaa haetaan. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Päivähoitopaikka on subjektiivinen oikeus, eivätkä vanhemmat tarvitse mitään syytä, miksi he hakevat lastaan päivähoitoon. Kun lasta haetaan päivähoitoon lastensuojelusuojelulla, olisi perusteltua, että yhteistyö päivähoiton ja perheen kesken olisi tiiviimpää ja henkilökunnan osaamista hyödynnettäisiin sen perheen kohdalla. Perheen kanssa voisi tehdä vanhemmuustyötä, mikäli henkilökunnalla on siitä tietoa. Vanhemmuustyön merkeissä vanhemmille voisi antaa pieniä vinkkejä niistä asioista, joissa ilmenee epätietoisuutta. Päivähoitossa järjestetään kasvatustilaisuuksia, jossa vanhemmuustyötä olisi tilaisuus tehdä. Näin ollen lastensuojelu ja päivähoito molemmat tukisivat ja ohjaisivat perhettä omalla puolellaan. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.) Päiväkodissa vanhemmuustyö konkreettisesti voi olla vanhemman kuuntelua, neuvomista, ohjaamista ja läsnä olemista. Työntekijän ollessa perehtynyt lapsen ja perheen tilanteeseen, hän voi antaa ohjeistusta vanhemmille esimerkiksi tukitoimien hakemisessa. Kaikki vanhemmat eivät ole tietoisia, mitä tukitoimia on olemassa ja mihin juuri heidän perheensä tulisi ottaa yhteyttä.

Joskus tilanne voi olla sellainen, että lapsi tai perhe ei suostu yhteistyöhön ja tällöin avoimuuden tukitoimien käyttö ei ole mahdollista. Lapsen ja vanhemman on hyvä silloin tietää, että viranomaisen kanssa tehtävä yhteistyö ja tukitoimien vastaanottaminen voi olla edellytys sille, että lapsi voi olla vanhempiansa hoidossa. Tässä kohtaa on hyvä varmistaa, että onko tiedossa, mitä tukitoimia lapsi ja perhe toivoisivat. (Taskinen, 2008:53.) Se, ettei lapsi ole saanut peruspalveluista tukea riittävästi ja tilanne on sekä vanhemman että lapsen kohdalla sellainen, että jaksamattomuus johtuu liian vähäisestä tuesta, ei saa olla syy huostaanottoon. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Tilanne voi olla sellainen, että vanhempi saattaa tarvita päihdehuoltoa tai mielenterveyskuntoutusta. Asiaa kartoittamalla selviää, että saisiko sitä kautta jotain tukea ja vahvuutta vanhemmuuteen. Lapsen kohdalla on myös monenlaisia tahoja, kuten perheneuvola, lasten psykiatrinen hoito ja Kuuselan perhekuntoutuskeskus. Kuuselassa on tarjolla monenlaisia palveluja, esimerkiksi ympärivuorokautisia perhepaikkoja, joissa perhe asuu ja kaksi erilaista päiväpaikkaa, joissa opastetaan perhettä ja siellä saa kuntoutuspalveluja. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijä, 2009, haastattelu.)

Sosiaalityöntekijät pystyvät ohjaamaan vanhempia palvelujen piiriin ja järjestämään harrastemenoihin tukea. Pelkkä harrastemeno ei ole lastensuojelun peruste, mutta osana sitä on harrastemenot. Tänä päivänä lastensuojelun tukitoimiin kuuluu taloudellinen tukeminen,

joskus asunnon etsiminen, riippuu siitä mikä on kunkin asiakkaan yksilöllinen tilanne. Tarjolla on tukihenkilö ja tukiperhetoimintaa, jotka auttavat perhettä jaksamaan. Nuorille on tarjolla turvatalo, ja turvakoti on tarkoitettu koko perheelle tai väkivaltatilanteessa väkivallan uhriksi joutuneille. Ei ole kovin yksiselitteistä nimetä, mikä apu kullekin perheelle tuottaa parhaan tuloksen. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijä, 2009, haastattelu.)

Lastensuojelu koskettaa vain pientä osaa päiväkodin lapsista. Sen kanssa tehtävä yhteistyö ei ole osa päivähoitotyön normaalia arkea, kuten esimerkiksi puheterapeutilla käynti voi olla.

Tapaukset, joissa tarvitaan lastensuojelun apua ovat marginaalitapauksia.

Lastensuojelutyöntekijän kertoman mukaan heille tulee joskus ilmoituksia myös sellaisista asioista, että koulun tai päivähoiton käyttäytymisen tai toimintatavan pelätään aiheuttavan lapsille tuskaa ja ahdistusta. Tällaisessa tapauksessa lastensuojelu puuttuu laitoksen käyttäytymiseen, eikä vanhemman käyttäytymiseen. Sosiaalityöntekijän mukaan myös rakenteet voivat aiheuttaa lastensuojelullista huolta. Esimerkkinä siitä mainitaan, että päivähoiton ryhmäkoot ovat hälyyttävän suuria ja henkilökunnalla ei ole välttämättä resursseja hoitaa lapsia hyvin. Päiväkodin tilat voivat olla puutteelliset, esimerkiksi tilat ovat liian pieniä tai turvallisuuskriteeristö ei toteudu. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

Joskus on lastensuojeluun tullut ilmoituksia, joiden sisältö on aiheuttanut työntekijässä ihmetystä. Ilmoituksen huoli on ollut esimerkiksi sellainen, että lapselle ei laiteta riittävästi päälle. Pukeutuminen ei ole lastensuojelullinen asia ilman, että siinä voi taustalla olla jotain muuta. Varsinkin, jos ilmoitus on tullut sähköpostilla jollainlailla epämääräisesti, eikä kriisikeskus esimerkiksi ole kysynyt ja tarkentanut huolta, tulee sosiaalityöntekijälle sellainen olo, ettei ilmoituksessa ole mitään järkeä. Ilmoitus on tavallaan sellaista tasoa, että siinä ei ole mitään lastensuojelullista huolta. Todellisuus ilmoituksen taustalla saattaa olla ihan toinen ja se on vain jäävuoren huippu, mitä siinä ilmoituksessa sanotaan. Jos kyse on vain pukeutumisesta ja siitä, että lapsella ei ole villasukkia tai mitä lapselle pitäisi pukea tietyllä ilmalla, ei aiheuta toimenpiteitä. Päiväkodissakin työntekijät osaavat neuvoa vanhemmille, mitä lapsille laitetaan päälle milloinkin, esim., että laitetaanko kurahousut vaiko ei. Tällaiset ilmoitukset ihmetyttävät, eikä ole tietoa mistä nämä ilmoitukset johtuvat vai onko kyse tiedonkulusta. Lastensuojeluasiakkuushan ei ala niin, että joku tekee ilmoituksen ja sitten vaan lumpsahdetaan asiakkaaksi. (Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu, 2009.)

5.5 Uuden lastensuojelulain velvoitteita

Uudessa lastensuojelulaissa, joka tuli voimaan 1.1.2008, on joitain kohtia, jotka ovat muuttaneet lapsen oikeuksia vanhaan lakiin nähden. Kyseessä on lastensuojelulain kokonaisuudistus, joka rakentuu aikaisemman lain pohjalle.

Uutena käsitteenä on laissa mainittu ehkäisevä lastensuojelu, jolla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Tukea ongelmien ennaltaehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen ja lastensuojelun järjestämiseen on tarjottava jo peruspalveluissa. Lasten hyvinvoinnin edistäminen ehkäisee tai ainakin vähentää vaikeuksien syntymistä. Keskeisiä toimia lastensuojelun kannalta ovat perheiden tukeminen taloudellisesti ja palvelujen avulla. Taloudellisen tuen lisäksi kasvuolojen kehittäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy ovat tarpeen kaikilla hallinnon alueilla. (Taskinen 2008:23.)

Lapsen vanhemmilla ja hänen muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa työskentelevien on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään. Perheelle on pyrittävä tarjoamaan apua riittävän varhain sekä tarpeen vaatiessa henkilökunnan on ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. (Heino 2008:15.) Tämä tarkoittaa muun muassa yhteistyötä vanhempien kanssa, kun ollaan tekemisissä lapsiin vaikuttavien suunnitelmien ja päätösten kanssa. Tukea tarvitsevia perheitä voi auttaa niiden erilaisista tarpeista huolimatta hyvin samantlaisilla asioilla. Niitä ovat vanhemmuuden stressin helpottaminen, asialliset odotukset suhteessa lapseen, lapsen tarpeisiin vastaaminen myös turhautumisen tilanteissa, sosiaalinen tuki sekä vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvien tunteiden, arvojen ja uskomusten tutkiminen. (Taskinen 2008:23.)

”Koko lähiyhteisön velvollisuus on huolehtia lapsesta. Sitä korostaen laissa on määritelty ilmoitusvelvollisuus lapsesta, joka voi huonosti (25§). Ilmoitusvelvollisuuden perustana oleva tehtävä tai virka-asema on kirjattava lastensuojeluilmoitukseen. Lastensuojeluilmoitus on tehtävä, vaikka se rikkoisi salassapitovelvollisuutta. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden sivuuttaa vain rippisalaisuus. On kuitenkin huomattava, että lastensuojelulaki (25 § 2 momentti) mahdollistaa ilmoituksen tekemisen myös rippisalaisuudesta, vaikka ei velvoita siihen. Myös muut henkilöt voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen heitä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä. Sosiaali- ja terveysvirastoista vastaavan toimielimen on pidettävä rekisteriä lastensuojeluilmoituksista ja niiden sisällöstä.” (Taskinen, 2008:31-32.)

”Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanotto- ja hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaali- ja terveysvirastolle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” (Taskinen, 2008:30-31.)

”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on tehtävä selvitys lapsen tilanteesta. Selvityksessä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvitys tehdään kyseessä olevan tapauksen olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa. Selvityksen tekemiseksi sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin siten, kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16 ja 17 §:ssä säädetään.” (Taskinen, 2008:107.)

”Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointia sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin.” (Finlex, 2007.)

Lapsi tulee ottaa huomioon myös aikuisille suunnatuissa palveluissa. Aikuis- ja lapsipalvelujen nykyistä kiinteämpi yhteistyö ja yhteisen viitekehyksen etsiminen on erittäin perusteltua. Lapsen mahdollinen hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun aikuisen kyky huolehtia täysipainoisesti lapsen hoidosta ja kasvatuksesta on heikentynyt. Tilanteissa, joissa vanhempi käyttää mielenterveys- ja päihdehuoltopalveluja tai on suorittamassa vapausrangaistustaan, tulee lapsen tilanne selvittää. Työntekijöiden on selvitettävä miten lapsen hoidosta ja kasvatuksesta on huolehdittu ja oltava tarvittaessa yhteydessä lapsen asioita hoitaviin tahoihin ja mietittävä perheen kokonaistilannetta yhteistyössä heidän kanssaan. (Taskinen 2008:24.)

Terveystieteidenhuollolla on erityisiä velvollisuuksia lastensuojelua kohtaan. Terveystieteidenkeskuksen ja sairaanhoitopiirin on annettava asiantuntija-apua lastensuojelulle. Terveystieteidenhuollon on tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja. Kunnan on huolehdittava, että kiireelliset terveystieteidenhuollon palvelut ovat ajan tasalla, jotta apua saadaan päivystysluonteisesti ja esim. pahoinpitelystä tulleet vammat voidaan todeta heti ja ne ovat näin helpommin selvitettävissä. Kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laadultaan sellaiseksi, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää ja sitä on annettava niinä vuorokaudenaikoina, joina sitä tarvitaan. (Taskinen 2008:25.)

Uuden lastensuojelulain mukaan kunnan on laadittava suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Laissa on

kiinnitetty huomiota moniammatillisen asiantuntemuksen turvaamiseen mm. velvoittamalla kunnat perustamaan lastensuojeluasioissa tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Kunnan (tai useamman kunnan yhdessä) on tehtävä lastensuojelun suunnitelma. Kunnan on hyväksyttävä se valtuustokausittain ja lastensuojelusuunnitelman tulee liittyä toiminta- ja taloussuunnitteluun. Suunnitelmassa on oltava näkyvillä lastensuojeluun käytettävissä olevat resurssit sekä ennaltaehkäisevän lastensuojelun että lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun osalta. Muita resursseja joudutaan myös lisäämään, varsinkin avohuollon tukitoimien järjestämiseen. Painopisteen on tarkoitus siirtyä nykyisestä laitosvaltaisuudesta avohuoltoon. (Taskinen 2008:8.)

Ehkäisevää lastensuojelua on myös kunnan muiden palvelujen piirissä annettava erityinen tuki, silloin kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana. Koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluista on säädetty aiempaa velvoittavammin. Monissa kunnissa joudutaan palkkaamaan lastensuojeluun lisää työntekijöitä uuden lain voimaantulon myötä. Keskeisin suunnitelman elementti on lasten ja perheiden tarpeiden kartoitus. Suunnitelmassa tulee kuvata myös kuntalaisten käytettävissä oleva lasten ja perheiden palvelujärjestelmä sekä lastensuojelun resurssit. Suunnitelmasta tulee tulla ilmi henkilöstön riittävyys työn tekemiseen, sekä henkilökunnan koulutustaso ja palkkakustannukset. Tehdyn selvityksen perusteella arvioidaan onko voimavarat suunnattu oikein ja mihin tarvitaan lisäsatsauksia. Erityisesti pitää tarkastella, että onko avohuoltoon panostettu riittävästi vai joudutaanko turvautumaan sijaishuoltoon silloinkin, kun se voitaisiin ehkäistä taloudellisella ja sosiaalisella tuella tai palveluilla. Kotipalvelun järjestäminen tai perheterapia voi joissain tapauksissa, kun se sopii tukimuodoksi tulla huomattavasti edullisemmaksi kuin laitoshuolto. Suunnitelma on tarkistettava kerran valtuustokaudessa ja sen toteutumista seurattava määrääjoin. (Taskinen 2008:26-27.)

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on asetettava lastensuojelun asiantuntijaryhmä ko. asioiden turvaamiseksi. Asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Terveystieteiden osasto on erityinen velvoite yhteistyöhön (15 §). Lasten ja nuorten psyykkiset häiriöt ovat ensisijaisesti terveydenhuollon vastuulla. Psykkisten häiriöiden hoito on terveydenhuollon vastuulla niin ikään ja yhteistyön merkitys on näissä tilanteissa suuri, jos lapsella on samanaikaisesti myös lastensuojelun tarvetta. (Taskinen 2008:27.)

Jos lapsi muuttaa pois kunnasta lastensuojelutarpeen selvityksen aikana tai ollessaan muutoin lastensuojelun asiakkaana, lastensuojeluviranomaisen on viipymättä ilmoitettava muutosta lapsen uudelle asuinkunnalle sekä toimitettava asiaan liittyvät asiakirjat. Lapsen uuden asuinkunnan on pystyttävä jatkamaan selvityksen tekemistä tai muita lastensuojelutoimenpiteitä. (Taskinen, 2008:32.)

Lastensuojelun on tehtävä välittömästi ilmoitus poliisille (25 § 6 mom.), jos se saa tiedon lapsesta, jonka epäillään joutuneen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Poliisin pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset voivat antaa asiantuntija-apua tutkimuksiin. Rikosten esitutkinta ja selvittäminen ovat poliisin vastuulla. (Taskinen, 2008:32.)

Kunnan on järjestettävä lastensuojelua oman kuntansa asukkaille eli pääsääntöisesti niille, joilla on kunnassa kotikuntalainen mukainen kotipaikka (LsL 16 §). Ellei henkilöllä ole virallista kotipaikkaa, pidetään häntä sen kunnan asukkaana, jossa hän oleskelee (SHL 142 §). Kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden niin vaatiessa sosiaalipalveluja on järjestettävä muullekin kunnassa oleskelevalle (SHL 1 §). Jos perhehoidon arvioidaan kestävän yli 14 vuorokautta, sijoituskunnan on ilmoitettava siitä viipymättä sille kunnalle, jolle hoidon järjestäminen olisi kuulunut. (LsL 16 §; SHL 15.2 §.) (Taskinen 2008:28.)

6 POHDINTA

Pohtiessani päiväkodissa tehtävää työtä oman tulevan tutkintonimikkeeni kautta, olen kiinnittänyt huomiota viime aikoina julkisuudessa olleeseen keskusteluun. Keskustelua aiheuttaa se, että päiväkodin henkilöstörakenteeseen on alettu puuttua enemmän. Vallalla olevan käsityksen mukaan päivähoitossa on liian vähän sosiaalialan ammattilaisia. Yhden ajatuksen mukaan hyvä kokoonpano vastaamaan lapsiryhmän tarpeista olisi lastentarhanopettaja, sosionomi ja lastenhoitaja, joka nykyään on koulutukseltaan lähihoitaja. Lastentarhanopettajan koulutus antaa pätevyyden kasvatukselliseen toimintaan, mutta siinä ei käydä läpi yhteiskunnallisia asioita ja niiden merkitystä lapsen hyvinvointiin. Sosionomit ovat perehtyneet koulutuksessaan sekä kasvatukselliseen, että yhteiskunnalliseen näkökulmaan. Koulutuksessa käydään läpi lapsen ja perheen hyvinvointia, yhteiskunnallisia muutoksia ja niiden aiheuttamia tukitoimenpiteitä. Koulutus antaa tietoa lastensuojelulaista ja sen soveltamisesta arjessa toimiessa. Koska sosionomi ei voi toimia esikoulun opettajana, hän ei ole kasvatuksellisessa mielessä ehkä samalla viivalla kuin lastentarhanopettaja. Hänen ammatillinen tietous on hyvin tärkeää lapsen ja perheen hyvinvoinnin näkökulmasta. Sosionomin tutkinnolla on oikeus toimia lastentarhanopettajana ja sillä pystyykin hyvin vastaamaan lastentarhanopettajalle asetettuihin haasteisiin. Yhteistyön kannalta sekä lapsen ja perheen näkökulmasta asiaa ajatellen mielestäni paras pari opettajiksi ryhmään on edellä mainittu.

Olen miettinyt, että miksi lastensuojelua pidetään jotenkin pelottavana yhteistyötahona tai ajatellaan, ettei sinne voi ottaa yhteyttä, kun ei ole varmaa tietoutta lapsen tilanteesta. Itselläni se on johtunut siitä, että en ole koskaan tavannut samaa lastensuojelun työntekijää kahdesti ennen nykyistä. Asiat on täytynyt aina selvittää uudelleen ja uudelleen ja usein uusi

työntekijä on ollut tilanteesta eri mieltä tai ainakin halunnut toimia toisin. Nyt, kun on oletettavissa, että nykyinen ja vielä nimetty lastensuojelun työntekijä jatkaa virassaan ja lastensuojelulla on parempi tilanne työntekijämäärän suhteen, yhteistyö on varmasti selkeämpää ja konsultaatioapua pyydetään helpommin. Lastensuojeluilmoituskäytänteiden ollessa huolenaiheemme päiväkodissa, selvyttä niihin olen saanut sekä haastattelun(liite1), että Lastensuojelulain soveltamisoppaan ja muun kirjallisuuden avulla. Itse en ollut lainkaan tietoinen, että lastensuojeluilmoituksen tekijä on päiväkodissa johtaja. Olin ajatellut, että johtajan kanssa keskustellaan asiasta ja hän paikalla ollessaan päättää tehdäänkö ilmoitus vai ei. Jos johtaja ei ole paikalla konsultoin varajohtajaa ilmoituksen teosta. Mitä jos kumpikaan varajohtajista, joita talossamme on kaksi, ei ole paikalla, eikä heitä saa kiinni? Kuka päättää silloin ilmoituksen teosta? Olin ajatellut, että ryhmän henkilökunnasta joku tekee ilmoituksen, kun on päädytty siihen. Hyvä tieto oli se, että johtaja tekee sen suojatakseen henkilökuntaa yhteistyön jatkuvuuden vuoksi.

Päiväkodin työntekijää sitoo vaitiolovelvollisuus. Työssä selville saatuja asioita ei ole lupa puhua muille. Myös siinä vaiheessa, kun työntekijä on huolissaan lapsen ja perheen hyvinvoinnista, hänen on mietittävä vaitiolovelvollisuuttaan. Missä sitten kulkee raja, jolloin vaitiolovelvollisuuden voi sivuuttaa. Ainakin silloin, kun lapsesta on tehtävä lastensuojeluilmoitus, voidaan toimia ohi velvollisuuden.

Eniten huolta on tuottanut lastensuojeluilmoituksen tekeminen ja muutenkin päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyö. Haastatteleamalla lastensuojelun sosiaalityöntekijää luottamukseni yhteistyötä kohtaan nousi. Näkemällä ihmisen, jonka kanssa tulee mahdollisesti tekemään yhteistyötä joko konsultaatiomielessä tai toimiessa tukitoimena lastensuojelulle, antoi sosiaalityöntekijälle kasvot ja persoonan. Keskustellessamme lastensuojelullisista asioista ajattelin, että tähän on vain yksi yhteistyötaho muiden joukossa ja meidän kohdalla siitä vastaa tämä henkilö.

Haastattelussa ilmeni, ettei henkilökunnan tarvitse tietää, että lapsella on lastensuojeluasiakkuus aloittaessaan päivähoiton, tuntui minusta hiukan kummalliselta. Lastensuojelun työntekijä perusteli sitä sillä, että henkilökunta helposti leimaa lapsen lastensuojelulapseksi ja katsoo häntä vain siitä vinkkelistä. Hänen mielestään on hyväkin, että jos lapsessa ilmenee huolta, päiväkodin henkilökunta huomaa sen itse. On ollut kuitenkin tilanteita, joissa lapsen ja perheen kanssa on tehty tosi paljon töitä ja on tuntunut, etteivät mitkään keinot riitä enää auttamaan lasta. Kun huolta on kartoitettu ja mietitty, että mihin tahoon tulisi olla yhteydessä, on tietoon tullut, että lapsi on jo lastensuojelun piirissä. Tässä mielestäni käytetään erikoisesti henkilökunnan resursseja ja voimavaroja. Päiväkodin työntekijän täytyy tietysti kehottaa perhettä kertomaan ongelmistaan.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijälle tuli mieleen, että miksei varhaiskasvatus- ja hoitosuunnitelmassa ole valmiiksi kohtaa, jossa käytäisiin päivähoidon käyttämät yhteistyötahot läpi. Siinä voisi kertoa myös, että teemme tarvittaessa yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja näin ollen madaltaa kynnystä puhua asiasta. Samalla olisi hyvä pyytää suostumus ko. tahojen konsultointiin tarvittaessa. Mielestäni se on oikein vartenotettava ja hyvä ajatus, jonka aion viedä eteenpäin yksikössämme. Näin välttyisimme turhalta lupien pyytamiseltä silloin, kun tilanne on päällä. Tarkoitus ei ole toimia vanhempien selän takana, mutta usein vaikeissa tilanteissa vanhemmilta on hankalampi saada lupaa konsultointiin. Näin se olisi jo valmiina.

Kartoitin työssäni päivähoitolla käytössä olevia yhteistyötahoja ja niiden toimintamalleja. Tarkoitukseni on helpottaa henkilökunnan yhteydenottoa ko. tahoihin tekemälläni oppaalla, jossa on tietoa yhteistyötahoista ja yhteystiedot. Koen oppaani myös siksi hyödylliseksi, että sitä selaamalla voi keksiä mihin tahoon tulisi olla yhteydessä, jos ei itsellä ole käsitystä siitä. Opas sisältää vain Länsimäki-Rajakylä- alueen yhteistyötahot, joten se on myös helppolukuisempi kuin Vantaa kaupungin sisäinen puhelinluettelo. Toivon oppaallani olevan käyttöä päiväkodissamme, koska uskon sen helpottavan yhteistyön tekoa eri tahojen kanssa.

Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyön kehittämisen pitäisi olla hyvällä mallilla. Uusi lastensuojelulaki velvoittaa päivähoidon henkilökuntaa puuttumaan asioihin varhaisessa vaiheessa ja näin yhteistyökin on helpompaa. Uuden lastensuojelulain voimaan astumisen myötä eri tahojen henkilökunta on saanut tai tulee saamaan opastusta ja koulutusta lain soveltamisesta arkisessa toiminnassa. Kun henkilökunta tietää lain tuomat uudistukset ja asioita käydään läpi esimerkein, on lakia helpompi soveltaa. Yhteistyökynnys lastensuojelun kanssa tehtävään yhteistyöhön toivottavasti madaltuu, kun henkilökunnalla on tietoa lastensuojelun toimintatavoista ja henkilö on tullut tutuksi.

Päiväkoti saa työni kautta tietoa huolen puheeksiottomenetelmästä, jonka avulla huolen suuruutta voi arvioida. Huolen puheeksiottamisen oppaassa on hyviä neuvoja ja menetelmiä esimerkiksi, kun huolen puheeksiotto jännittää henkilökuntaa. Itselläni on kotona Huolen puheeksiottamisen opas, jonka annan työntekijöiden käyttöön työpaikallamme.

Päiväkodilla on käytössään moninaisia yhteistyötahoja, joita konsultoimalla asiat saadaan etenemään ja perheelle saadaan riittävän ajoissa tarvittavia tukitoimia käyttöön. Henkilökunnan on vain oltava aktiivinen ja heillä täytyy olla riittävästi uskallusta puuttua perheen ja lapsen tilanteeseen, jos heillä herää huoli, ettei kaikki ole hyvin. Työkaluja lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämiseen kyllä löytyy, kunhan niitä vain osataan ja uskalletaan käyttää. Kun päivähoito ja lastensuojelu sekä muut yhteistyötahot saadaan tekemään

saumatonta, kilpailematonta yhteistyötä, voi sekä henkilökunta että vanhemmat olla rauhallisin mielin, aina on joku joka välittää ja auttaa.

Tämän opinnäytetyön tekemisen antina sain itselleni varmuutta puuttua asioihin, vaikken olisikaan aivan varma asian laidasta. Selvittämällä ja kartoittamalla perheen tilannetta todetaan joko huolen olemassaolo ja siihen voidaan puuttua asianmukaisella tavalla tai sitten todetaan, ettei ole syytä huoleen. Omasta mielestäni tämä oli erittäin hyvä ”matka” tietoisuuteen päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyöstä sekä muiden yhteistyötahojen toimenkuvista.

Opinnäytetyöni eettisyyttä punnitessa mainitsen, että minulla ei ole tutkimukseen tutkimuslupaa. Päivähoidon osalta ei tutkimuslupaa tarvitse, koska tutkimus perustuu jo olemassaolevaan tietoon, enkä ole haastatellut tähän työhön päivähoiton osalta ketään. Työ sisältää päivähoito-osuudelta henkilökuntamme halua kehittää työtään saamalla lisää tietoa toimia työssään paremmin, kun on kyse huolen kohdistumisesta lapseen tai perheeseen. Työssäni ei puhuta päiväkotimme lapsista ja perheistä ollenkaan, koska työn tarkoitus on auttaa henkilökuntaa huomaamaan lapsen avun tarve ajoissa ja puuttumaan siihen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lastensuojeluosion kohdalla haastattelin alueemme lastensuojelun sosiaalityöntekijää hänen luvallaan ilman tutkimuslupaa. Kysymykset ja vastaukset ovat yleisellä tasolla olevia, eikä niissä erikseen keskitytä mihinkään perheeseen tai lapseen. Olen tarkentanut tutkimusluvan tarpeellisuutta henkilöltä, joka myöntää lastensuojelupuolen tutkimusluvat. Hän totesi, että kysymykset ovat yleisellä tasolla ja jos työssä ei käsitellä perheiden tietoja, on haastateltavani lupa itse päättää antaako haastattelun ilman tutkimuslupaa.

Opinnäytetyöni luotettavuuden mittarina toimii tässä työssä minun, työntekijän kyky saada paperille lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelusta saamani anti mahdollisimman ymmärrettävään muotoon. Tulos on niin luotettava, kuin se voi näin tehtynä työnä olla, kun yksi henkilö haastattelee työyhteisöä askarruttavin kysymyksin yhteistyötahona olevaa lastensuojelun sosiaalityöntekijää. Työni luotettavuutta lisää se, että pohjaan kaiken tekstini teorian avulla luotettavaksi. Teorialla on suuri merkitys tällaisessa työssä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelusta tekemäni kooste on helposti sovellettavissa arkeen.

LÄHTEET

Cantell-Forsbom, A. 2005. Neuvolan perhetyön kehittäminen ja arviointihankkeen loppuraportti 1.9.2003-31.12.2005.

Eriksson, E & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes.

Eriksson, E & Arnkil, T. 2009. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Finlex 2005. Ajantasainen lainsäädäntö.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Finlex 2007. Ajantasainen lainsäädäntö

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Heino, T. 2007. keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Helsinki. Valopaino Oy.

Heino, T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Helsinki. Valopaino Oy.

Heinämäki, L. 2004. Erityisesti päivähoitossa. Kunnallisten toimijoiden ja päättäjien näkemykset erityispäivähoidon funktiosta palvelujärjestelmässä. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy

Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Heinämäki, L. 2006. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu- hankekuvaus 2004-2005. Helsinki. Yliopistopaino.

Holmberg, T. 2002. Lapset ja perheväkivalta. Hämeenlinna. Karisto Oy.

Huhtanen, K. 2004. Vahainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kartoittaminen päivähoitossa. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Kaskela, M & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino.

Kunnat.net. Kuntatiedon keskus. Uusi lastensuojelulaki. Yleiskirje 25/80/2007. Uotinen, S. 2007 http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;375;114584;131077;131744

Lastensuojelun keskusliitto

http://www.lskl.fi/showPage.php?page_id=66

Lastensuojelun keskusliitto.

http://www.lskl.fi/showPage.php?page_id=94

Lastensuojelun sosiaalityöntekijän haastattelu. 2009. Vantaa.

Lindfors, H. 2008. Vantaa.fi-verkkotoimitus.

http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;220;4720;4740

- Marttunen, M. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.2006. Riittävän hyvä vanhemmuus. Verkkojulkaisu.
http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2005/9_2005/riittavan_hyva_vanhemmuus
- Päivähoidon lakiopas. Oy UNIpress Ab 2007. Painettu Suomessa.
- Sinko, P. 2004. Laki ja lastensuojelu. Juridisoituvat käytännöt sosiaalityön arjessa ja asiantuntijuuden määrittelyssä. Yliopistopaino.
- Stakes. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2006.
<http://groups.stakes.fi/VERK/FI/Varpu/index.htm>
- Stakes, 2005
<http://varttua.stakes.fi/NR/ronlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>
- Stakes, 2005
Varhaiskasvatussuunnitelma, verkkojulkaisu
- Taskinen, S. 2008. Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. Stakes. Vaajakoski.
Gummerus kirjapaino Oy.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.2009.
Verkkojulkaisu.http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/lomakkeet/lastensuojelu_bar_nskyddet_2009.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2009.
(<http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/index.htm>)
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,2009
<http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/vyohykkeisto/index.htm>
- Työryhmämuistioita.2003.
- Uramo, M. 2008. Lastensuojelun neuvonta, Konsultaatiopalvelut muille viranomaisille, yhteisöille ja kuntalaisille. Opas.
www.vantaa.fi/i_liitetiedosto.asp?path=1;135;137;220;21419;84325
- Valmentaja, hiljainen tieto työyhteisössä
<http://www.redcross.fi/ext/spring/tuotteet/valmentaja/valmentaja4.html>
- Äimä Ry. 2005.Synnytysmasennus. Esite.

Haastattelukysymykset

Miten lastensuojeluilmoitus tehdään?(ihan konkreetian tasolla, vaihe vaiheelta)

Mitkä ovat lastensuojelun kriteerit, joilla lastensuojelu päättää ottaa perheen asiakkaaksi?(lastensuojeluilmoituksen jälkeen)

Miten yhteistyö jatkuu päivähoidon ja lastensuojelun välillä ilmoituksen jälkeen?

Kun lastensuojelun asiakas saa lastensuojelun tukitoimenpiteenä päivähoitopaikan päiväkodista, miten lastensuojelu hoitaa oman tukensa sen jälkeen?

Mitä kaikkea tukea lastensuojelulla on tarjota perheille kevyimpinä tukitoimenpiteinä esimerkiksi ennen huostaanottoa?

Onko päivähoidon kanssa tehtävä yhteistyö mielestäsi riittävää?

Jos, ei, mitä ehdottaisit.

Esimerkkejä tilanteista, joissa päiväkodin tulisi olla yhteydessä lastensuojeluun ja milloin ollaan liian helposti yhteydessä lastensuojeluun.

Miten voisi lisätä henkilötason tuntemusta näiden kahden tahon välillä?Miksi henkilötason tuntemus on niin vähäistä?

OPAS PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNALLE LÄNSIMÄKI- RAJAKYLÄ ALUEELLA



Tarja Andersson
SosAik06
Opas
Maaliskuu 2010

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	40
2	VARHAISKASVATUKSEN TULOSALUE	40
3	NEUVOLA JA PALVELUTOIMINTAA	42
3.1	Rajakylän neuvola.....	42
3.2	Neuvolan perhetyö	42
3.3	Lapsiperheiden kotipalvelu	43
3.4	Hakunilan perheneuvola.....	43
3.5	Kuuselan perhekuntoutuskes.....	44
3.6	Tammirinteen vastaanottokoti	44
3.7	Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys.....	45
3.8	Lastensuojelun sosiaalityöntekijä.....	45
	Hakunilan sosiaaliasema.....	45
3.9	Vantaan turvakoti.....	45
3.10	Mannerheimin Lastensuojeluliitto/ Hakunilan yhdistys ry	46
3.11	Lapsiperheiden nettineuvola.....	46
4	LÄNSIMÄKI-RAJAKYLÄ ALUEEN PÄIVÄKODIT JA PERHEPÄIVÄHOITO	47
4.1	Keihäspuiston päivähoitoyksikkö	47
4.2	Latupuiston päivähoitoyksikkö.....	48
4.3	Rajakylän päivähoitoyksikkö.....	48
4.4	Vartiokujan päivähoitoyksikkö.....	49
5	YHTEISTYÖTAHOJA	49
5.1	Konsultoiva erityislastentarhanopettaja.....	49
5.2	Puheterapeutti	50
5.3	Toimintaterapeutti.....	50
5.4	Helsingin seudun asioimistulkkip keskus	50

JOHDANTO

Tämä opas on tarkoitettu Länsimäki- Rajakylä- alueen päiväkodeille ja sen tarkoitus on helpottaa yhteydenottoja päiväkodin kanssa toimiviin yhteistyötahoihin. Oppaaseen on koottu yhteistyötahoja yhteystietoineen. Jokaisen yhteistyötahon kohdalla kerrotaan lyhyesti, mitä heidän toimenkuvaansa kuuluu. Lastensuojelun kohdalla on ohjeet lastensuojeluilmoituksen teosta.

Lähteinä olen käyttänyt Vantaan kaupungin sisäistä puhelinluetteloa ja sisäisestä verkkoyhteydestä saatuja tietoja. Olen hyödyntänyt myös eri tahojen internetsivustoja sekä yhteystietojen hankinnassa että toimenkuvan esittelyyn tarvittavan tiedon hankinnassa.

Toivon oppaan tulevan käyttöön yhteistyötahojen kartoittamisen helpottajana. Yhteydenotto voi olla helpompaa, kun on heti yhteystiedot käytettävissä, eikä niitä tarvitse alkaa etsiä muualta.

VARHAISKASVATUKSEN TULOSALUE

Askola-Vehviläinen Sole, varhaiskasvatuksen johtaja
Asematie 6 A, 01300 Vantaa
puh. 09- 8392 4709

Koikkalainen Tiina, sihteeri

puh. 09- 8 392 9009, faksi 09-839 23986
tiina.koikkalainen@vantaa.fi

Heidi Piikkilä, toimistosihteeri
Karsikkokuja 17 C, 01360 Vantaa
Puh. 09-8393 0139, 09-8393 0820
faksi 09-8392 0187
heidi.piikkila@vantaa.fi

Marja-Leena Kalpio, palkanlaskenta
Heke/henkilöstöpalvelu
Kultarikontie 1 B, 01300 Vantaa
Puh: 09-8392 1216

Päivähoitoon hakeminen ja tiedot päivähoitopaikoista
Tiedustelut: [Toimintayksiköiden esimiehet](#)

Pirjo Halonen, Toimisto
Sivi/varhaiskasvatus
Karsikkokuja 17 C, 01360 Vantaa
puh. 09-8393 0123

Irmeli Viertävä, Varhaiskasvatuspäällikkö
Sivi/varhaiskasvatus
Karsikkokuja 17 C, 01360 Vantaa
Puh. 09-8393 0007

*Päivähoitopaikkoja voi hakea ympäri vuoden.

* Paikkaa tulee hakea neljä kuukautta ennen hoitopaikan tarvetta.

*Jos tarpeen alkamista ei pysty ennakoimaan esimerkiksi työttömyyden tai opiskelun johdosta, on hakemus jätettävä viimeistään kaksi viikkoa ennen tarpeen alkamista.

NEUVOLA JA PALVELUTOIMINTAA

Rajakylän neuvola

Latukuja 1, 01280 Vantaa
Ajanvaraus arkisin klo. 12-13, Puh. 09-8392 7715

Tehtävä

- *Raskaana olevan terveydentilan arviointi ja seuranta
- *Synnytykseen valmistaminen
- *Lapsen hoidon tukeminen
- *Lapsen kasvun ja kehityksen arviointi, seuranta ja tukeminen
- *Ennaltaehkäisevää työtä
- *Terveystenhoitajat työskentelevät omaterveydenhoitaja-periaatteella

Neuvolan perhetyö

Perhetyöntekijä, Mervi Hannunen
Rajakylän neuvola, Latukuja 1, 01280 Vantaa
Puh. 040 581 9035, 09-8394 9117

Tarjoaa

- *Lyhytaikaista ja maksutonta keskustelutukea
- *Odottaville sekä vauva- ja taaperoiikäisten lasten perheille
- *Palveluun ohjaututaan pääsääntöisesti neuvolan terveydenhoitajan kautta
- *Palveluun voidaan ohjautua myös muiden perhepalveluiden piiristä tai perheen omalla yhteydenotolla
- *Neuvolan perhetyö tukee ja vahvistaa vanhempia arjessa jaksamisessa ja vauvanhoidossa mm. kotikäyntien ja vertaisryhmien avulla.
- *Tuen saanti ei edellytä lastensuojeluasiakkuutta.

Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon esimies, Jaamala Päivi
Naalipolku 6, 01450 Vantaa
Puh. 040 5274399, 09-839 30421, faksi 09-839 30387

Lapsiperheiden kotipalvelu

Kielotie 40, 01300 Vantaa
puh. 09-8392 8058 (ma, ke ja pe)

Lapsiperheiden on mahdollista saada kotipalvelua

- *Alentuneen toimintakyvyn
- *Perhetilanteen
- *Sairauden
- *Synnytyksen
- *Vamman
- *Muun syyn perusteella

Kotipalvelusta peritään käyntimaksu, joka määräytyy asiakkaan bruttotulojen, perheen koon ja palvelun määrän mukaan.

Hakunilan perheneuvola

Laukkarinne 6, 01200 Vantaa
Puh. 09-8393 0148, *83911
puhelinaika arkisin 12-13, iltavastaanotto maanantaisin

Ohjaa tai ota yhteyttä perheneuvolaan, kun

- *Olet huolissasi lapsen käyttäytymisestä tai kehityksestä
- *Haluat keskustella kasvatuskysymyksistä
- *Lapsella ei suju kotona tai päiväkodissa
- *Perheessä on ristiriitoja, surua, menetyksiä
- *Perheessä on vaikea elämäntilanne

* Asiakkaaksi pääsemiseksi perheneuvolaan ei tarvita lähetettä.

* Asiakkaaksi pääsee ottamalla yhteyden puhelimitse alueen perheneuvolaan

* Asiakkaan suostumuksella viranomaisen voi myös ottaa yhteyttä, mutta silloinkin on asiakkaan toivottavaa ottaa myös itse yhteys neuvolaan.

Kuuselan perhekuntoutuskeskus

Orvokkitie 16, 01300

Puh. johtaja 09-839 23194

Päiväkuntoutuksen vastaava ohjaaja puh. 09-8392 1107

Ympäri vuorokautisen perhekuntoutuksen vastaava ohjaaja
puh. 09-839 23292

Tarjoaa

- *Monipuolisia perhekuntoutuspalveluja lastensuojelun asiakasperheille
- *Päivätoimintaa ja ympärivuorokautista toimintaa
- *Alueen sosiaalityöntekijä ohjaa palveluun
- *Kuntoutusjaksoa varten sosiaalityöntekijä tekee lastensuojelupäätöksen
- *Työssäkäyvät perheenjäsenet voivat hakea kuntoutusjakson ajalle kuntoutusrahaa Kelasta
- *Perhekuntoutus on perheille maksutonta

Tammirinteen vastaanottokoti

Tammirinteentie 2, 01760 Vantaa

Telefax, p. 09-839 33209

Johtaja, p. 09-839 33376

Kanslisti/Päivystys p. 09-839 33375

Sosiaalityöntekijät p. 09-839 33339 tai 8393 3379

*Ottaa vastaan lastensuojelulain mukaan huostaanotettuja alle 12-vuotiaita lapsia.

*Huostaanottopäätöksen tekee lapsen kotialueen lastensuojelun sosiaalityöntekijä tai kriisikeskus, kun puutteet lapsenhoidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyden ja kehityksen.

*Moniammatillinen työryhmä tekee hoidon ja huostaanottotarpeen arviointia yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa.

Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys

Peltolantie 2 B, 01300 Vantaa
 Puh. 09-8392 4005,
 Kriisikeskus puh. 09-8392 7845, 040 0791506

- *Auttaa ympäri vuorokauden, kun kuntalaiset tarvitsevat välitöntä apua.
- *Sosiaali- ja kriisipäivystykseen voi hakeutua minkä tahansa psyykkisen, fyysisen tai sosiaalisen kriisin kohdatessa.
- * Keskuksen henkilökunta auttaa kriisivaihteen yli ja järjestää jatkotoimia apua tarvitseville.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä

Hakunilan sosiaaliasema
 Laukkarinne 6, 01280 Vantaa
 puh. 09-8393 0166

Lastensuojeluilmoitus

- *Puhelimitse
- *Omalla nimellä
- *Huolen aiheet
- *Konsultaatio
- *Yhteistyö: Perhe, päiväkotitoimi ja lastensuojelu
- *Verkostopalaveri
- Paikalla perhe, päiväkodin edustaja ja lastensuojelun edustaja
- Pidetään päiväkodissa tai sosiaaliasemalla
- Käydään läpi huolen aiheita ja tukitoimia
- Päätetään yhdessä ilmoituksen tekemisestä
- Voidaan tehdä ilmoitus paikan päällä, jos siihen on aihetta
- Asiakkuus joko alkaa tai sitten ei ole aihetta puuttua lastensuojelullisesti perheen elämään

*Kiireellisissä asioissa yhteyden voi ottaa iltaisin ja viikonloppuisin kriisikeskukseen puh. 09-8392 4005

Vantaan turvakoti

Katrintie 11, 01400 Vantaa
 puh. 09-8392 0071 faksi 8747122
 Vantaan.turvakoti(at)co.inet.fi

Yhdistyksen tarkoituksena on:

- *Perheväkivallan ehkäiseminen ja väkivallan kohteena olevien auttaminen.
- *Kohderyhmänä aikuiset lapsineen ja yksinäiset naiset.
- *Yhdistys on ensi- ja turvakotien liiton jäsenjärjestö.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto/ Hakunilan yhdistys ry

- *Hakunilan, Nissaksen, Vaaralan, Länsimäen ja Rajakylän alueella.
- * Pääasiallisina toimintamuotoina muskarit, perhekahvila, retket ja lastenhoito.
- *MLL:n lastenhoitotoiminta tarjoaa ennaltaehkäisevää, arjen sujumista ja vanhemmuutta tukevaa lyhytaikaista ja tilapäistä lastenhoitoapua.
- *Voit tilata hoitajan kotiin rekisteröitymällä järjestelmän käyttäjäksi osoitteessa <http://www.mll.fi/perheille/lastenhoito/> ja tehdä tilauksen sitä kautta.
- *Voit myös soittaa lastenhoitovälitykseen arkisin klo 8 - 12 puh. 075 3245 430.
- *mllhakunila@hotmail.com

Lapsiperheiden nettineuvola

- *Nettikeskustelu on avoinna Hakunilan alueen perheille.
- *Tunnukset keskusteluun saa terveydenhoitajalta.
- * Lisätietoja nettineuvolasta antaa terveydenhoitaja, puh. 09-839 30815

LÄNSIMÄKI-RAJAKYLÄ ALUEEN PÄIVÄKODIT JA PERHEPÄIVÄHOITO**Keihäspuiston päivähoitoyksikkö**

Esimies Anne Outila
puh. 09-8393 1018, 040-595 7966
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Keihäspuiston päiväkoti, Keihästie 6, 01280 Vantaa

Untuvat: p. 09-8393 1007, 040 827 6541,
1 - 3-vuotiaiden lasten ryhmä

Höyhenet: p. 09-8393 1022, 050 312 2094,
3 - 5-vuotiaiden lasten ryhmä

Pumpulit: p. 09-8393 1008, 050 312 2093,
5 - 6-vuotiaiden lasten ryhmä

pk.keihaspuisto@vantaa.fi

Kuntopuiston päiväkoti, Suunnistajankuja 8, 01280 Vantaa

Neilikat: puh. 09-8394 9225, 050 312 4834
1 - 3-vuotiaiden lasten ryhmä

Pähkinät: puh. 09-8394 9223, 050 312 4833
3 - 5-vuotiaiden lasten ryhmä

Mantelit: puh. 09-8394 9221, 050 312 4832
3 - 6-vuotiaiden lasten ryhmä

Iltapäivällä ja retkillä puh. 040 833 9799

pk.kuntopuisto@vantaa.fi

Avoin päiväkot Majakka, Maalinauhantie 7, 01280 Vantaa
 puh. 040 837 6760
majakka.keihaspuisto@vantaa.fi

Latupuiston päivähoitoyksikkö

Latupuiston päiväkoti, Latukuja 2, 01280 Vantaa
 Puh. 09-8394 9112 tai 050 314 5143, 09-8394 9113 tai 050 314 5064

Esimies Tuulikki Koivisto
 puh. 09-8394 9 111
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Koulun esiopetusryhmän puh. 040 824 0290

Länsimäki- Rajakylä alueen perhepäivähoito

pk.latupuisto@vantaa.fi

Hoitoapupalvelu puh. 050-318 0929

- *Kotihoidossa oleville päivähoitoikäisille lapsille
- * Vanhemmat varaavat hoitopaikan muun muassa asioiden hoitamisen ajaksi.
- *Annetaan hoitoa osa- tai kokopäiväisesti lapselle, joka ei ole kunnallisessa päivähoidossa.
- * Hoitopaikka varataan etukäteen hoitoapupalvelupisteestä.

Rajakylän päivähoitoyksikkö

Rajakylän päiväkoti, Säilätie 31, 01280 Vantaa

Esimies Hilikka-Liisa Salonen
 puh. 09-8394 9108, 040-759 8977
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Pikkumetsä 1-2vuotiaat puh. 09- 839 49124

Peikkometsä 2-3vuotiaat puh.09- 839 49124

Onnenmetsä 3-4vuotiaat puh. 09-839 49127

Satumetsä 4-5vuotiaat puh.09- 839 49109

Taikametsä 4-5vuotiaat / esiopetusryhmä puh. 09-839 49128

Tulimetsä esiopetusryhmä, Suunnistajankuja 4, 01280 Vantaa
puh. 050 312 1743, puh. 09-839 49108 (klo 15.30-17.15)

pk.rajakyla@vantaa.fi

Vartiokujan päivähoitoyksikkö

Esimies Leena Tuomainen
puh. 09-8393 1065, 040 761 4399
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Vartiokujan päiväkot, Vartiokuja 8, 01280 Vantaa
puh. 09-8393 1002, 09-8393 1003
pk.vartiokuja@vantaa.fi

Linnoituskujan päiväkot, Linnoituskuja 1, 01280 Vantaa
puh. 09-8393 1028, 09- 8393 1037, 09-8393 1159

pk.linnoituskuja@vantaa.fi

YHTEISTYÖTAHOJA

Konsultoiva erityislastentarhanopettaja

Päivi Ruotsalainen, Karsikkokuja 17 C, 01360 Vantaa
puh. 09-839 30287, 040 5297663

- *Tukee henkilökuntaa seuraamalla lapsiryhmien toimintaa ja konsultoimalla henkilöstöä
- * Tekee yhteistyötä lasten vanhempien kanssa.
- * Antaa erityispäivähoitoon liittyvää neuvontaa ja ohjausta
- * Jos lapsen erityisen tuen tarve on tiedossa päivähoitopaikkaa haettaessa, toivotaan vanhempien olevan yhteydessä oman alueen konsultoivaan erityislastentarhanopettajaan.

Puheterapeutti

Puh. 0400 701739, 09-839 20036

- * Puheterapeutti arvioi lasten kommunikaatiotaitoja, kuten puheen ymmärtämistä ja sen tuottamista, sanavarastoa, nimeämistä ja kertovaa puhetta, kontaktiongelmia.
- * Puheterapeutti arvioi myös lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia ja -taitoja sekä puhe-elimistön toimintaa, puhemotoriikkaa, nielemisvaikeuksia ja äänenkäytön ongelmia.
- *Puheterapeutti osallistuu myös kuntoutuksen suunnitteluun.
- *Lapsen kehityksen seuranta on kuntoutuksen onnistumisen arvioinnin kannalta tärkeää.

Toimintaterapeutti

Sirpa Rouhiainen, Keilakuja 1, 01280 Vantaa
ma 12-13 ja to 10-11 lapsiasiakkaat
Muina aikoina voi jättää viestin vastaajaan.
Puh.09-839 31765

- *Toimintaterapeutin työ sisältyy osaksi kokonaiskehityksen tutkimusta, joka tehdään yhteistyössä moniammatillisen tiimin kanssa.
- *Toimintaterapialla tuetaan lapsen kokonaiskehitystä, omatoimisuutta ja itsetunnon vahvistumista.
- *Toimintaterapeutti tekee lapsen kehityksen arvioita.
- *Toimintaterapeutti painottaa omassa tutkimuksessaan lapsen peruskehityksen valmiuksia (mm. karkea- ja hienomotoriikka, hahmottaminen) suhteessa jokapäiväisen elämän toimintoihin (pukeutuminen, kouluvalmiudet)

Helsingin seudun asioimistulkkikeskus

Lehdokkitie 2 B, 01300 VANTAA
puh. 09-839 20040, 050 3506884

- *Asioimistulkkaus on viranomaisen tai yksityisen tahon ja asiakkaan välisen asioimisdialogin esim. haastattelun, kuulustelun, neuvottelun selvitys- ja tiedonvälityskeskustelun ja oikeudenkäynnin tulkkausta

*Helsingin seudun asioimistulkikeskuksessa työntekijät ovat erikoistuneet harvinaisten kielten asioimistulkkauspalvelujen tuottamiseen. Työkieliä on yli 60.